

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

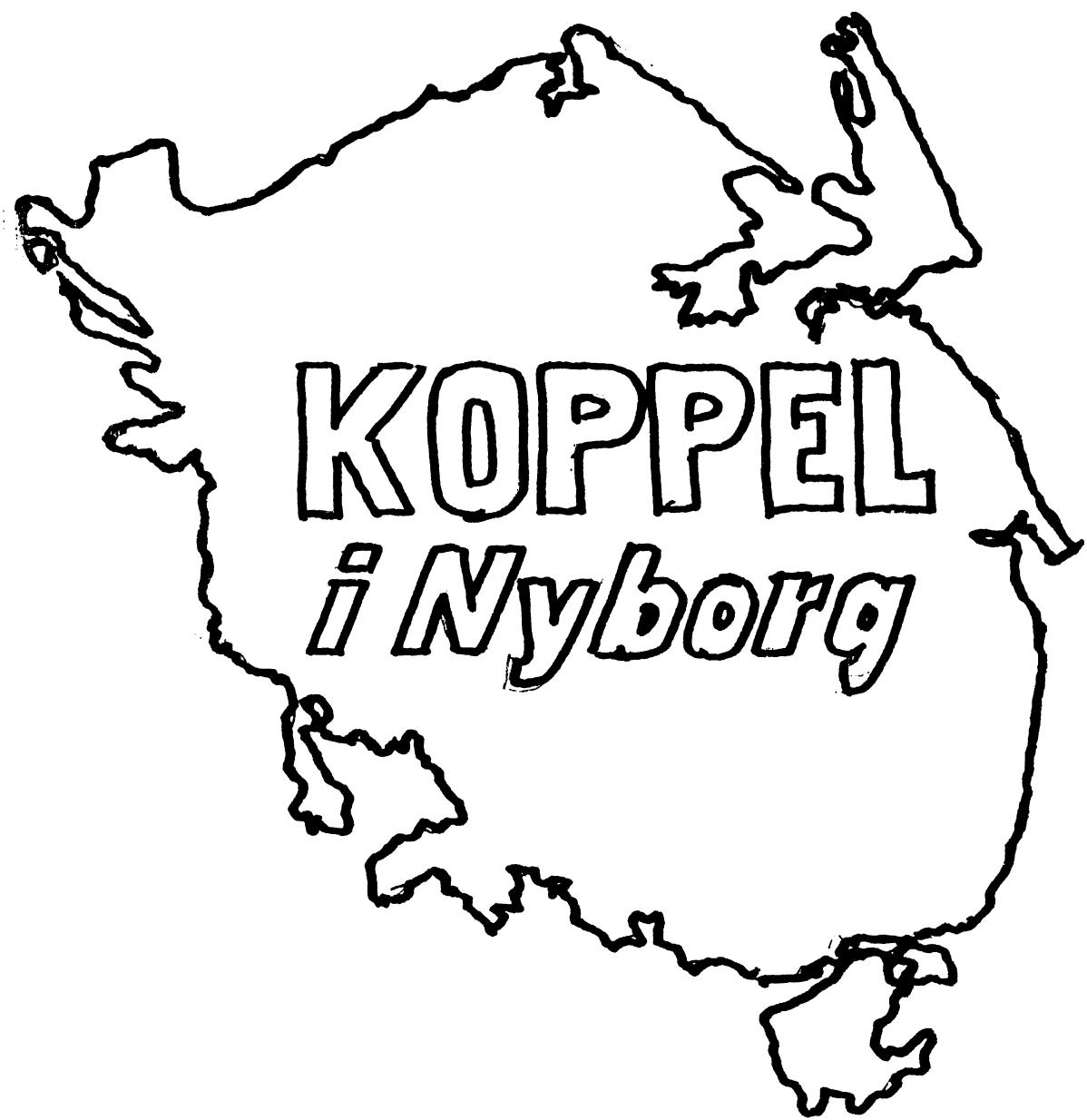
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

3 generationer, 149 år

CARSTEN JACOBSEN
MARTS 1986

FORORD

Når en biskop, en amtmand og en latinskolerektor går sammen om at hjælpe en indvandret sydtysk jøde med at fremsende en ansøgning til kongen - FOR 185 ÅR SIDEN - så må der have været noget usædvanligt på færde.

Det var der sandelig også, og det er blandt andet denne episode, som er emnet for de efterfølgende sider. Bendix Koppel var en vidtskuende mand, som på sine mange sønners vegne satsede mere på skolekundskaber og videregående uddannelser end på opsparring.

Albert Heckschers "Stammtafel Koppel (oder Thurnauer)" fra 1883 med Rosine Heckschers tillæg af 1909 giver et overblik over slægtens udbredelse. Det er som supplement til denne slægttavle, at nærværende beretning forsøger at belyse nogle af de hændelser, som fik indflydelse på de første slægtleds tilværelse.

C.J.

BENDIX
KOPPEL

født i Burgkund-
stadt (Bayern)

1754.

Købmand i Nyborg

1782-1830.

Død i Kerteminde

10.3.1833.

Gift 1786 i Hamburg

med Jette Jonas,

født i Hamburg

c. 1765.

Begge blev begravet

på Fredericia

mosaiske kirkegård

deres søn:
SAMUEL
BENDIX
KOPPEL

født i Nyborg

1793. Død 1876 i

Nyborg. Købmand

sammested.

Gift 6.3.1832 med

Adolphine Warburg,

født i Assens 1809,

Død 1862.

Datter af købmand

Isack Moses Warburg

og hustru Betty, født

Jacobsen

Begge blev begravet

på Odense mosaiske

kirkegård

BENDIX KOPPELhans forfædre og søskende

To brødre Koppel fra Burgkundstadt, en lille by 30 kilometer nordvest for Bayreuth i Bayern, slog sig i sidste fjerdedel af 1700-tallet ned i Danmark.

Pinches (=Bendix) Koppel blev købmand i Nyborg. Hans bror Mertsche (=Marcus) Koppel blev købmand i Fredericia og et fremtrædende medlem af den derværende mosaiske menighed, som er beskrevet i H.L. Hirsch' Det jødiske Trossamfund i Fredericia (udg.1896).

Deres otte hel- og halvsøskende, hvoraf nogle kaldte sig Thurnauer (efter nabobyen Thurnau), blev på hjemegnen eller flyttede efterhånden til andre tyske byer, så det har næppe været på grund af udvisning eller forfølgelse, at Bendix og Marcus udvandrede.

Men netop i de år (1778-79) stod præjsiske tropper overfor den østrigske hær i en strid om arvefølgen i det bayriske rige. Denne uro i området kan have været årsag til, at de to brødre udvandrede.

I Alb.Heckschers slægttavle 'Stammtafel Koppel oder Thurnauer' udgivet i København 1883, findes en fortegnelse over de ti søskende og deres efterkommere, men om faderen Jacob (1720-1793) og bedstefaderen Nathan (Nusen) har vi kun få oplysninger.

En københavnsk efterkommer er i besiddelse af et overordentlig velbevaret portræt af en velklædt, jødisk gentleman, som muligvis forestiller Jacob eller Nathan.

På bagsiden findes følgende inskription: Nathan Pinxit (Nathan har malet dette). En af Jacobs sønner hed Nathan Koppel, født c.1774, så måske er det ham, der har malet portrættet.

Billedet gik i arv til Joseph Sander Jacob (= Aleksander Koppel), et barnebarn af Bendix Koppel. Aleksander udvandrede 1874 til Columbia, så det må formodes, at han har overladt billedet til sin søster Flora (gift Carl Jacobsen), som var samler af alt slægthistorisk materiale.

Efternavnet Koppel er bayrisk diminutivform for Jacob.

3. april 1782 fik Bendix Koppelborgerskab i Nyborg

og denne dato er udgangspunkt for efterfølgende beretning, som ikke alene er slægtens historie men også en skildring af de forhold, hvorunder jødiske familier levede i det 19. århundrede.

Ans. 6 Löwensohn in Fürtth.

Eigenthum u. Verlag v. Moritz Thurnauer, Buchbinder u. Galanterie Arbeiten in Burgkundsstadt.

Burgkundsstadt.

Kopi af indrammet litografi, som har tilhørt Flora Jacobsen, født Koppel.

Trykt hos G.Löwensohn, Fürtth og gengivet i hel størrelse.
Tekst til højre under billedet: Eigenthum u. Verlag v. Moritz Thurnauer, Buchbinder u. Galanterie Arbeiten in Burgkundsstadt.

Moritz Thurnauer var barnebarn af Scheyer (Koppel) Thurnauer (se Koppels slægttavle 8, B, II) født 1826, fabrikant i Nürnberg.

Bemærk jernbanetoget i forgrundens venstre side, hvorved tegningen kan tidbestemmes til 1840-45.

At billedet er kommet til Nyborg på dette tidspunkt eller senere beviser, at Bendix Koppels sønner har opretholdt forbindelsen med slægtninge i Bayern længe efter faderens død.

Portræt af (Jacob?) - i så fald er det
Bendix Koppels far, Burgkundstadt, Bayern.
Tekst på bagsiden Nathan Pinxit (lat: malet
af Nathan) Jacobs yngste søn hed Nathan
Koppel, købmand i Hamburg. Født c 1774,
død c 1869. Billedet har tilhørt Sander-
jacob (= Aleksander Koppel, Nyborg) som
ved sin udvandring til Columbia formentlig
har overladt det til søsteren Flora, gift
Jacobsen. I familieeje.

DEN FØRSTE DAG I NYBORG

som den KAN have formet sig-

Skildvagten foran byporten kikkede vagtsomt på de nyankomne fra Odense. Ganske vist havde man fredelige tider, men Nyborg var en befæstet by, og i 1700-tallene brød man sig ikke om at give husly til evt. omstrejfer, kaltringe, flygtede fanger eller bønder, som uden tilladelse forlod det gods, de tilhørte.

Inde i port^uvælvingen var nøjeregnende konsumptionsbetjente i færd med at snuse i kurve, varebylter og vognlæs for at opkræve told og afgifter af mange slags varer. Og ved vagtbygningen lige indenfor volden blev nyankomne rejsende eksamineret af en officer og måtte vise deres rejsepas.

Der er i dag den 3. april 1782 - det er en onsdag - en ung mand, som tiltrækker sig særlig opmærksomhed, ikke alene fordi hans udseende er en smule anderledes end de øvrige vejfarendes, men også fordi han taler tysk - eller er det jysk med stærk tysk accent.

Da han er i besiddelse af legitimationspapirer og angiver at skulle tale med byfogden, bliver han vist vej til rådhuset.

Lidt efter trasker han gennem de snævre stræder med toppede brosten, der er glatte efter sidste regnbyge. Folk kikke nysgerrigt efter ham: Hvad er det for en underlig fyr?

Byskriveren på det lille gamle rådhus halvdøser over sine tykke protokoller, da den fremmede træder ind ad døren. Men det lykkes at få liv i det søvnige kontor og lidt efter kommer byfogden tilstede - han er ellers dårligt nok vågnet efter sin lille middagslur. Men det her er noget, han personligt må tage sig af.

Det drejer sig nemlig om en ansøgning om at måtte få borgerskab, og vel er man ikke ukendt med jøder - der er da kommet nogle af dem til byen et par gange før - men byfogden har pligt til at se papirerne grundigt igennem.

Desuden kan man aldrig være for forsigtig med folk, der ikke kan tale dansk. Så det tager sin tid. En pinefuld ventetid for manden, der agter at nedsætte sig som handlende i Nyborg.

Men omsider kan skriveren spidse sin lange gåsefjer, dyppe den i blækhuset og majsommeligt kradse sine næsten ulæselige kragetær ned i den opslåede protokol.

Frå denne rådstueprotokol - 3. april 1782 - ved vi, at Bendix Koppel var "conditioneret som Krambod-Karl hos hans Broder Marcus Koppel, der er Borger og Handelsmand i Fredericia."

Bendix fremviste derefter en attest og en rekommendation fra Fredericia rådstue, dateret den 17. januar samme år.

Han ansøgte om at måtte nedsætte sig i Nyborg for at handle med Nyrnberg varer og galanteri.

Derefter aflagde han borgerlig troskabsed og betalte 24 skilling til brandkassen. Endelig var alle formaliteter i orden: Han blev antaget som borger og skulle fremtidig nyde borgerret.

Et stort øjeblik! Den lange vandring var endt. Et helt nyt afsnit af hans liv lå foran ham.

Ved folketællingen 1787 kalder han sig lærredshandler. Betegnelsen 'købmand' støder man senere på, både for Bendix' og hans sønners vedkommende. Men de var detailhandlere, og det var mest klædevarer og lingeri, de holdt sig til.

Hvem var ældst - Bendix eller Marcus

Selv om aldersforskellen mellem de to brødre ikke spiller nogen rolle, bør vi benytte lejligheden til at rette en misforståelse i Koppel-slægttavlen fra 1883: Bendix Koppel var ikke den ældste.

Til folketællingen 1787 opgav han at være 33 år gammel, men Marcus regnede med at være 35 år gammel.

I 1801 angav Bendix: 48 år. Marcus skrev: 52 år. Helt sikker på sin eksakte alder var man jo aldrig på den tid, men her får vi med 14 års mellemrum to gange bekræftet, at Marcus var den ældste-

Dette harmonerer også bedre med Bendix' udtalelse til borgerskabsprotokollen i Nyborg om, at han var ansat hos sin bror.

Havde Bendix Koppel ingen opholdstilladelse?

Indvandrede jøder kunne på den tid først få borgerskab, når de var i besiddelse af en kongelig bevilling til at måtte nedsætte sig i landet. Efter alleunderdanigst ansøgning til majestæten udstedte Danske Kancelli et rescript, som blev indført i kilotunge protokoller, kaldet "Åbne breve".

Disse er nu tilgængelige for alle, som besøger Rigsarkivets læsesal. Søger man sine jødiske stamfædre i disse protokoller, er der det problem, at de kan være indført på forskellig måde: alfabetisk efter fornavn eller efternavn, under et andet navn, end det kendte (i mange tilfælde ændrede jøder deres navne i tidens løb) - eller under fællesrubrikken "Jøder at måtte nedsætte sig" og i så fald under byens navn.

Alle disse muligheder er taget i betragtning under eftersøgningen af Bendix Koppels bevilling - men uden resultat. Spørgsmålet er: Har han nogensinde søgt?

Kunne det virkelig lade sig gøre at slippe uden om reglerne?

Ja, det kunne det, og der skal straks nævnes et eksempel herpå; endda i hans nærmeste familie.

Men først bør man lægge mærke til, at borgerskabsprotokollen i Nyborg ikke nævner, at han var i besiddelse af et sådant dokument - skønt man normalt altid noterer bevillingsdatoen.

Hvis en jøde ville flytte til en anden by, skulle han søge kongen om tilladelse dertil. Bendix har hverken søgt om ophold i Fredericia eller i Nyborg!

Manden, som klarede sig uden bevilling, var ingen anden end hans bror Marcus. Han levede lykkeligt i Fredericia i 22 år, fik en glimrende handel, stiftede familie og blev en kendt mand i menigheden.

Han kan ikke have været uvidende om lovens bestemmelser, for den lille jødiske menighed i Assens fulgte den lovbestemte procedure, og Assens hørte ind under den mosaiske menighed i Fredericia.

Det gik altså godt i 22 år, men i 1804 begyndte jorden at brænde under jøderne i Fredericia. Og så fik Marcus - i sidste øjeblik kan man sige - indhentet det forsømte.

Omsider fik Marcus Koppel kongelig bevilling til at opholde sig i Fredericia og "på lovlig måde ernære sig når han til byens kassakasse har erlagt 20 Rdl." Det var den 18. september 1804.

Forhistorien er ifølge Hugo Matthiesens bog "Fæstning og Fristed" (side 117 ff) følgende:

Hvor stor velvilje regeringen i denne periode end viste det jødiske trossamfund, ville den ikke finde sig i de mange, ulovligt indsnegne udlændinge. Flere af disse havde selv røbet sig ved henvendelse til den, så magistraten fik ubehageligheder, - og i 1804 slog kancelliet til og befalede, at alle fremmede jøder uden lejde med deres familier inden 2 måneder skulle være ude af landet.

I Fredericia viste der sig at være ikke mindre end 21, som faldt ind under bestemmelsen, af disse meldte der sig dog kun ni på rådhuset, resten udeblev.

Skræk og forvirring greb jødernes samfund, da udvisningen truede adskillige dygtige og agtværdige folk, som i en årrække havde nydt borgerskab i byen. Men kancelliet viste ingen forståelse.

Fire af dem, Marcus Koppel, Salomon Nathan, Michel Nathan og Alexander Behr, toges straks til nåde mod at løse lejdebrev, andre fik håb om det samme, når de ansøgte derom, og for de fleste drev faren over, efter at forstanderskabet havde gjort rede for deres forhold.

Det lyder måske ikke så farligt nu så mange år efter, men Frederik den 6te var ikke til at spøge med, og der blev ofte idømt frygtelige straffe, hvis han mente at spore ulydighed.

Men hvad med Bendix Koppel?

Han har naturligvis ikke søgt om opholdstilladelse i Fredericia ved sin ankomst i 1780'erne, når hans bror undlod at gøre det. Og nu sad han i Nyborg - på lang afstand af begivenhederne.

Navneforvirring - kun tilsyneladende

Der foreligger tre autentiske men vidt forskellige oplysninger, om, hvem Bendix Koppel var gift med, men sandsynligvis er det den samme person:

- 1) Til folketællingen 1787 og 14 år senere i 1801 oplyses det, at hustruen hedder Birgitte Isacks.
- 2) Til skifteprotokollen i Nyborg anmelder Bendix Koppel den 10.12.1821, at hans kone Jette, født Goldschmidt, er død.
- 3) I Alb.Heckschers slægtstavle kaldes hun Jette Jonas, født i Hamburg c.1765. Død 1822. Dette bestyrkes af, at Bendix Koppel, som døde 10.3.1833, er begravet ved siden af Jette Koppel, født Jonas, gift Bendix, f.c.1765 Hamburg, død 1822, 17. december. (Gravstederne B-11-2 og B-11-3, Fredericia mosaiske kirkegård)

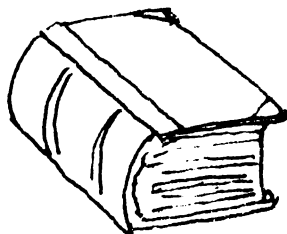
Forklaringen på disse navneforskelle kan være, at hustruens far har haft fornavnet Isack (Isacks = datter af Isack), og at han i tidens løb har udskiftet sit oprindelige efternavn Jonas med Goldschmidt.

Hendes fornavn Birgitte er i daglig tale blevet til Jette, hvad der dengang var almindeligt(- jævnfør Henriette = Jette). Efter- som der ikke eksisterede fødselsattester eller identitetspapirer, var der ingen faste regler for, hvilket navn man valgte sig.

(For fuldstændighedens skyld skal nævnes, at Kristian Carøe i "Den danske lægestand" opgiver Nathan Koppels mors fornavn som Regine).

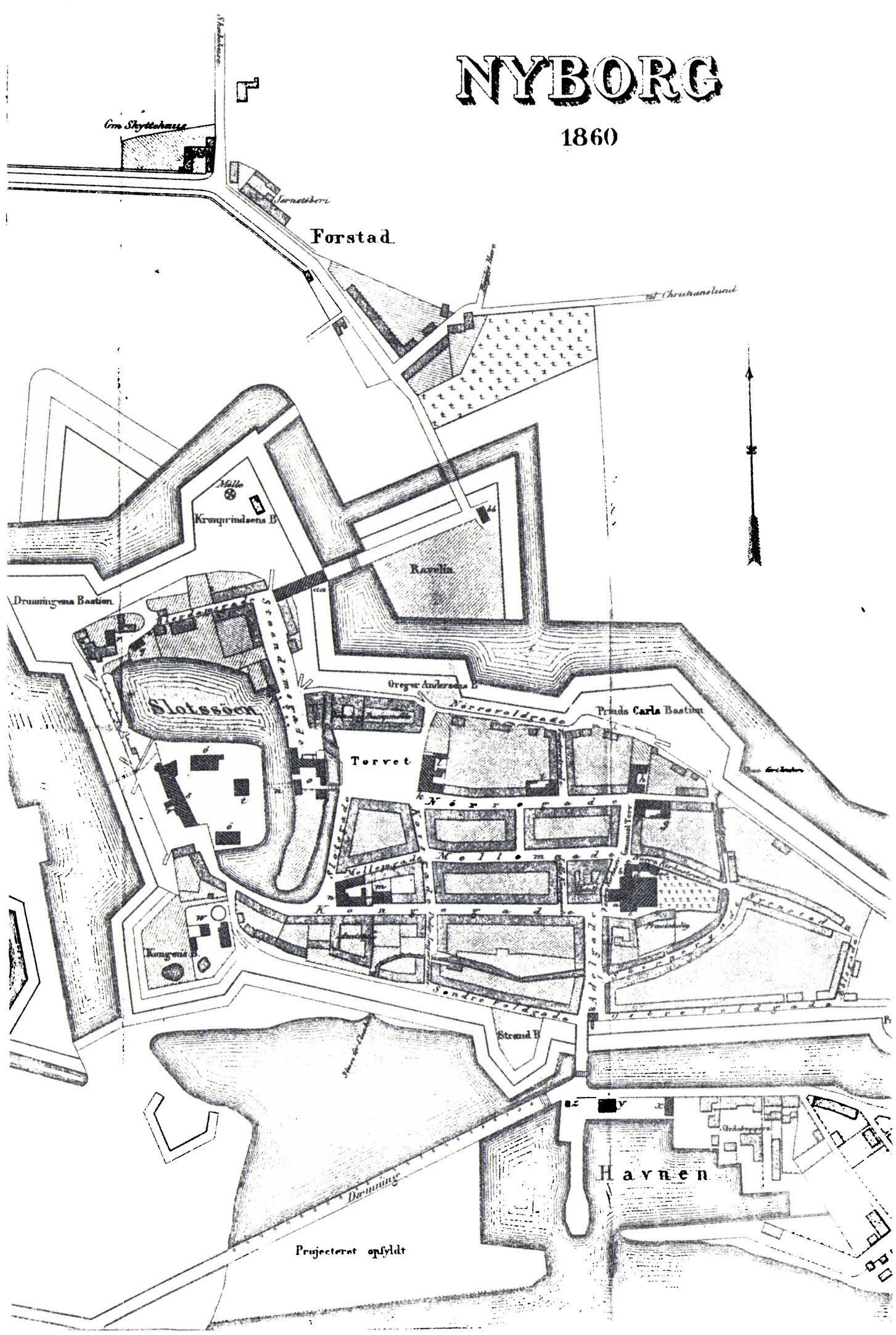
Der er også uoverensstemmelse mellem de to dødstidspunkter: 10.12.1821 (Skifteprotokollen) og 17.12.1822 (Gravstenen og den mosaiske menigheds registrering over begravelser).

Men skifteprotokollens dato kan ikke betvivles, fordi notaterne er foretaget i kronologisk orden. Og den 16. januar 1822 får Bendix Koppel bevilliget sin ansøgning om at måtte sidde i uskiftet bo. Endnu en bekræftelse på, at hun døde december 1821.

NYBORG

1860

Projecteret opfyldt

Bendix og Jette Koppels tretten børn

De blev gift i Hamburg 1785 eller 1786 ifølge en fodnote i M.Grunwalds "Hamburgs deutsche Juden," side 248, som nævner at "flere skandinaviske jøder er indført i Hamburg, St-Arch.Hochzeitsprotokol 1786," heriblandt Bendix Koppel a. Nieburg bei Kopenh."

Deres første barn, Isack Bendix Koppel, blev født 1787, men han er ikke nævnt i folketællingsskemaet samme år, så fødslen må have fundet sted senere på året. Han fik med tiden 12 søskende.

Bendix Koppel lagde stor vægt på, at hans sønner fik en god uddannelse og at de studerede, hvis de havde lyst dertil. Eller blev håndværkere. Selv om det var et velhavende hjem, må det alligevel have været belastende for økonomien, at have tre-fire sønner i København i årevis.

Og dertil kom udgiften til en informator til at læse med de hjemmевærende børn.

De otte drenge, som ikke blev købmænd, var

Lægen Nathan Koppel - den første dreng fra et jødisk hjem, der fik lov til at gå i latinskole. Han omtales nærmere på efterfølgende sider.

Lægen Seligmann Koppel, som forsvandt i Rusland

Cand.pharm Koppel Bendix Koppel, som til trods for sin eksamen valgte købmandserhvervet

Sadelmagermester Aron Koppel, der slog sig ned i Odense.

Skomageren Abraham Koppel

Dyrlæge Moritz Koppel, som også var smedemester. To tæt beslægtede erhverv på den tid. Virkede i Odense.

Malermester Sander Koppel, København og New York

Arkitekt Max Koppel, som slog sig ned i Hamburg

Tre sønner fortsatte i faderens fodspor som købmænd i Nyborg. Det var

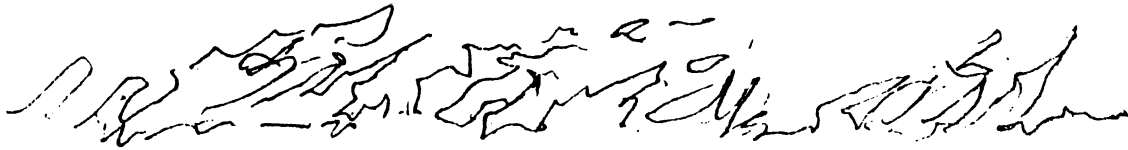
Isak Koppel, købmandsborgerskab 16.8.1813

Wulf Koppel, købmandsborgerskab 16.2.1838

Samuel Bendix Koppel, købmandsborgerskab 1.12.1819. Om ham må dog tilføjes, at han oprindeligt var bager, hvilket omtales nærmere på efterfølgende sider.

Datteren Rosine blev gift med købmand Isack Michelsen, Nyborg, og datteren Esther blev gift med købmand Moses Lemle, Kerteminde

Se iøvrigt Alb.Heckschers slægttavle "Stamtafel Koppel oder Thurnauer" fra 1883 og Rosine Heckschers tillæg fra 1909.

Nyborgs Katastrofenat

I sin Ansøgning til det danske kancelli 1798 nævner Bendix Koppel, at han har lidt tab ved den sidste ildebrand.

Den sidste ildebrand! Mere behøvede han ikke oplyse for at klarlægge sin økonomiske situation: Enhver i hele kongeriget - Norge inklusive - vidste, hvad der var overgået Nyborg natten mellem den 11. og 12. september 1797.

Der opstod brand i hjørneejendommen Adelgade-Vestervoldgade, hvorfra ilden hurtigt bredte sig til de omliggende gader, drevet frem af en kraftig blæst.

Da flammerne sprang over flere husrækker, så det pludselig begyndte at brænde på helt uventede steder, udbrød der panik i byen - nogle ville flygte, andre søgte at bekæmpe ilden. Resultatet var, at man hverken kunne komme frem eller tilbage.

I bogen "Nyborg gennem 800 år" fortæller Preben Hahn-Thomsen på side 72 ff om ulykken, som i løbet af et døgn udslettede næsten halvdelen af byens 297 ejendomme.

De mange stråtekte bindingsværkshuse, de snævre, krogede gader, og de helt utilstrækkelige sikkerhedsforanstaltninger i datidens byer gjorde, at ildebrænde var næsten mere frygtede end krige.

Og nu var det blevet virkelighed for Nyborgs befolkning - de stod rundt omkring på byvældene og så magtesløse på, at deres livsværk gik op i luer.

Hele natten og næste dag med brændte det. Det var lang tid for familier med småbørn at opholde sig på den bare jord - og Bendix og Jette havde en hel flok småfolk at tage vare på.

Hvordan det lykkedes dem at klare sig igennem, vides ikke, men at Koppels hurtigt kom på fode igen, fremgår af folketællingen 1801, hvor familien nu også omfattede en informator, en gårdskarl og to tjenestepiger. Informatorens navn: Isack Michel. (Michelsen?) 20 år. (Se afsnit om Rosine og Isack Michelsen)

Opgangstid - og nye ulykker

Efter en bemærkelsesværdig hurtig genopbygning af den brandhærgede by - der kom hjælp fra alle sider - også fra Norge - fik Nyborg del i landets opblomstring under den "florissante" periode.

Men så kom det hårde slag

der ramte hele landet, da England 1807 erobrede den danske flåde. Handelen gik drastisk tilbage, pengene blev knappe, og i 1813 fulgte statsbankerotten, som reducerede pengenes værdi til næsten en tiendedel.

1816-20 oplevede dansk handel sine sorteste år. Hvor galt det stod til, vidner Nyborgs skifteprotokol om - den ene købmand efter den anden går fallit.

Alligevel finder man ikke Bendix Koppels, hans sønner^s og svigersøns navne i den lange række af konkurser.

I 1812-14 blev der opkrævet ildsteds- og mobilieskat i købstæderne, og i den anledning blev samtlige boliger opmålt. Som det fremgår af omstående kopi, havde Bendix Koppel på det tidspunkt en ganske stor ejendom i Mellemgaden, og desuden ejede han en ubebygget grund i Kongegaden 109.

En dramatisk begivenhed i 1800-tallets begyndelse bør omtales, fordi den rystede byen og sikkert har givet familien Koppel en ordentlig forskrækkelse:

De spanske hjælpetroppers oprør mod Napoleon

Den 9. august forlod de spanske dragoner i hemmelighed deres garnisoner overalt på Fyn og samledes i hast i Nyborg, hvorfra de indskibede sig i engelske fregatter, som ventede ude i bältet.

For at komme ud til skibene "lånte" spanierne, hvad de kunne finde af fartøjer i Nyborg havn - omkring 50 koffardiskibe. Den danske kommandant over kystforsvaret forholdt sig passiv - det var han nødt til efter at have modtaget et trusselsbrev fra den spanske øverstkommanderende - men to små danske marinefartøjer åbnede ild, og der blev skudt fra begge sider i et par timer, inden danskerne gav op.

Franske dragoner kunne ventes hvert øjeblik, så spanierne nåede ikke at tage deres prægtige heste ombord - de blev efterladt på stranden, hvor de løb frit omkring - til glæde for Nyborgs borgere, der her havde mulighed for at blive flot kørende uden at det kostede noget. (Bogen om Nyborg gennem 800 år).

Tummel og tumult, skydning og hestetramp - det må have gjort voldsomt indtryk på byens befolkning. Børnene i Bendix og Jettens hjem har sikkert kunnet huske denne dag så længe de levede!

M. Svarteer,

Gade

Mullerger

No.

tilhører

Etag	Dækket og Kstuffer	Største	Største	Største	Subit. Indhold	Støttens Beløb		Bemærkninger.
		Loide Xlen	Længde Xlen	Brede Xlen		Sk.	g.	
N ^o 97	Jorden							
1	Etagie	4	7½	6½	145		151	
	Stige	4	9½	6½	144		161	
	Stige	4	7	4½	116		134	
	Stige	4½	11	9	145		161	
	Stige	4	5	4½	124		145	For Solvattens
2	Etagie	4	7	6½	140		158	
	Stige				182			
1	Etagie	4	6½	5	110		126	
	Stige	4	4	2	134			
2	Etagie							
	Stige							
1	Etagie	4	7	6½	144		156	
	Stige	4	4½	3	154			
2	Etagie	4	7	6½	144		156	

Om 4 1/2 78 B.

Rentekammeret:
 Ildsteds- og Mobilieskattens
 protokol fra Nyborg
 1812-1814

Da Bendix Koppel satte sin søn
i latinskole
- en sensation fra 1799

Endnu for halvfems år siden optog bibellæsning, salmesang og katekismus-øvelser en væsentlig del af skoletiden.

Hvor megen mere vægt er der så ikke blevet lagt på religionsundervisningen i en tidsalder, der ligger dobbelt så langt tilbage!

I dette strenge, kristne miljø var der ikke plads til jøder. Og det var helt utænkeligt, at de kunne optages i latinskole.

Der havde aldrig nogensinde før været en jødisk elev i noget dansk gymnasium!

Trods disse dårlige udsigter dristede Bendix Koppel sig i slutningen af 1798 til at ansøge kongen om tilladelse til, at hans studieegnede søn, Nathan, måtte blive optaget på Nyborg Latinskole uden at lade sig døbe.

Nu var det så heldigt, at både skolens rektor, stiftsamtmanden og biskoppen støttede ham af alle kræfter, og de har nok haft deres andel i, at ansøgningen blev så diplomatisk udformet, som den citeres i A.D.Cohens bog "De mosaiske Troesbekjenderes Stilling i Danmark", udgivet i Odense 1837 (Side 401):

Fra en i Nyborg bosat Borger af den jødiske Religion, ved Navn B.Koppel, er til det Danske Cancellie indkommen en Ansøgning, hvori foredrages, at een af hans Søner, navnlig Nathan Bendix, der er lo Åar gammel, viser fortrinlig Lyst til Studeringer, og at han derfor ønsker at faae denne Søn, uden at han skulde behøve at lade sig døbe, indsat som Discipel i den derværende Latinskole.

Hvad Religionsundervisningen angaaer, ønsker Faderen, at han ogsaa i den, som i de øvrige Undervisninger, maa tage Del, for at hans derved erhvervede Kundskaber i Tiden maatte bestemme hans religiøse Begreber. Af Skolen forlanges han ingen Stipendier, men blot fri Undervisning, da hans, ved sidste Ildebrand der i Byen lidte Tab, gjør ham det umuligt, at bestride de Omkostninger, som vilde udfordres til at holde denne Søn på et fremmed Sted, for at erholde den her ønskede Dannelse.

Denne Ansøgning, der er ledsaget, saavel med vedkommende Stifts-Øvrigheds Erklæring, som med en Anbefaling af Skolens Rector, der kjender Supplikanten selv og hans Søn, er ved Rescript til Stiftsamtmanden og Biskoppen over Fyens Stift under 4. Januar 1799 bevilget.

A.D.Cohen har citeret denne tekst fra Collegial-Tidende nr. 2, den 12. januar 1799, altså kun en uge efter rescriptets udstedelse. Omtalen i Collegial-Tidende har følgende Indledning:

I Sammenhæng med hvad Udgiverne af Collegial-Tidende, i Henseende til den jødiske Nations politiske Forfatning, for ei længe siden havde Leilighed til at ytre (See denne Tidende No. 50 f.A. S. 797) og i den Overbeviisning at det fornemmeligen af den opvoxende Generation maa haabes, hvad den ~~værende~~ kun kan forberede, synes det ikke at kunne ansees for uvigtigt her at meddele Følgende: - - (hvorefter følger ovenstående referat) (indl.)

Den kongelige tilladelse findes i Det danske Kancellis fynske og smålandske Tegnelser 1799, 4. januar, pagina 741, sag nr. 2 og lyder således:

Kammerherre Rosenørn og Biskop Bloch angaaende at Jøden Koppels Søn Nathan Bendix Koppel maae antages til Underviisning i Nyeborgs latinske Skole.

Vi giver Eder hermed tilkiende at VI, efter B.Koppel af den mosaiske Menighed ud i vor Stabelstad Nyeborg han herom allerunderdanigste givte Ansøgning, hvorover I have afgivet Eders Erklæring, allernådigst have bevilliget at hans Søn Nathan Bendix Koppel maae antages som Discipel udi den Latinske Skole i bemeldte Nyeborg og nyde Underviisning med de andre Disciple i Almindelighed.

-----o-----

I De Danske Jøders Historie skriver Benj. Balslev på side 37, at "de lærde Skolers Dør kom på Klem". Mere har det nok heller ikke været, for der var fra 1799 til 1817, altså i 19 år kun 17 jødiske dimittender til universitetet. Hvorimod der i de følgende 19 år (fra 1817 til 1836 var 62 disciple - ifølge A.D.Cohen: De mosaiske Troes bekjenderes - , side 403)

Det skridt Bendix Koppel tog ved at sætte sin søn i latinskole, var på den tid overordentlig udfordrende. Han adskilte sig derved fra sine jødiske menighedsfæller i Fredericia, hvor broderen Marcus Koppel oven i købet hørte til inderkredsen.

Bendix og hans hustru Jette har nok desuden haft deres anelser om, at Nathan ville blive en fremmed for sit oprindelige miljø. Endnu mere må de have bekymret sig for, hvordan deres søn skulle klare sig helt alene mellem nye kammerater, der utvivlsomt ville drille ham eller behandle ham med foragt.

Det kunne de have gode grunde til at frygte! Hvordan tilværelsen formede ham, har forfatteren M.Goldschmidt skildret i bogen "En jøde", der handler om en dreng fra en lille provinsby.

V sig for

Bogens hovedperson hedder Jacob Bendixen, og da Jacob (som nævnt) er bayrisk diminutiv for Koppel, har Goldschmidt ombyttet faderens for- og efternavn. (ifølge artiklen "Goldschmidtiana" i tidsskriftet for jødisk historie og litteratur, 1917-19, side 123 f)

Nathan Bendix Koppel klarede sig! Han blev student 1807 i Nyborg, kom på universitetet, fik lægeeksamen og var 1815 amanuensis hos professor O.H.Mynster. Blev praktiserende læge i Ålborg 1816, sygehus- og fattiglæge 13.1.1830 (Kr.Carøe: Den danske lægestand).

Nathan ændrede sit fornavn til Niels. Han giftede sig med Louise Frederikke Kemp, født i Ålborg 30.5.1798 som datter af overkrigskommissær Christian Kemp,

Nathan døde af tyfus 18.5.1834. I "Personalhistoriske notiser om embeds- og bestillingsmænd i Ålborg" skriver Tauber og Nielsen, at "han havde et godt eftermæle som læge og de fattiges ven og omhyggelige hjælper."

Han blev begravet på Ålborg mosaiske kirkegård. Egteskabet var barnløst, men Louise havde allerede mens Nathan levede nogle få børn boende, som fik information af hende.

Således fremgår det af folketællingen 1840, hvor hun som enke bor Nørregade, at tre børn har bopæl hos hende. Den ene af drengene - den 16-årige Frederik Andreas Marius Moltke - er søn af oberst, kammerherre C.F.Moltke, regimentskommandøren i Ålborg.

Familien Koppel må have været særdeles velanskrevet i byen. Hun dør i Ålborg 29.11.1853.

Nøtater fra skifteretsprotokollen i Nyborg

Navnet Koppel forekommer hyppigt i perioden fra 1818 til 1845, dels i forbindelse med anmeldte dødsfald (29.10.1821 i anledning af tjenestepigen Maren Johansdatters bo) 10.12.1821: Jette Koppels død. 19.4.1845: Jørgen Emil Koppels død, 7 1/2 år gammel - dels i forbindelse med boer, hvori familien har tilgodehavender (26.6.1818, 29.2.1836)

I enkelte tilfælde har Bendix Koppels sønner optrådt som vurderingsmænd.

Det er ikke altid til at vide, hvem i familien det drejer sig om, fordi der ofte kun står B.Koppel - og det kan lige så godt betegne far som sønner.

Mest udførlig er følgende dødsbo-behandling:

1842, 21. september

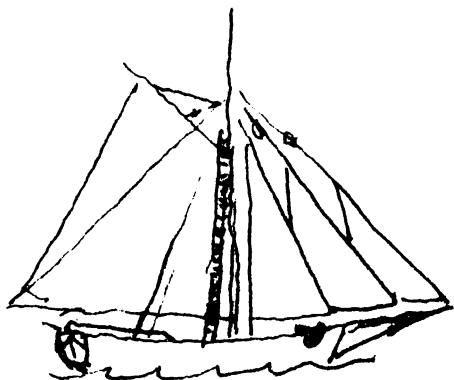
Købmand Isaak Bendix Koppels død natten før anmeldes af hans brødre, der oplyser, at han har nedenstående søskende, noteret i protokollen med følgende formulering:

1. Kjøbmand Wulf Bendix Koppel her af Staden
2. Kjøbmand Samuel Bendix Koppel " " "
3. Doctor Seligmann Koppel for Tiden i Rusland
4. Handelsbestyrer Koppel Bendix Koppel her af Staden
5. Sadelmager Aron Bendix Koppel Odense
6. Smedemester Moritz Bendix Koppel. Odense
7. Malermester Sander Koppel for Tiden i Amerika
8.?..... Max Koppel for Tiden i Hamburg
9. Enkemadam I. Mikkelsen her af Staden. Rosine
10. Ester Koppel gift med Kjøbmand Lemle i Kjerteminde.

Når der kun anføres ti søskende, skyldes det, at skomager Abraham og læge Nathan Koppel er døde inden Isack.

Blandt den afdødes effekter på det værelse, han beboede, var blandt andet et rødmalet pengeskab, to rødmaledede borde, 4 stole, et barometer, to ølglas, nogle medicinglas, en gammel hat samt nogle småsager - et lidt kummerligt bohøve efter 55 års slid og slæb. I kontanter fandt man 24 Rdl. 12 skilling.

Efter at have forseglet værelset begav skifteretten sig ned til havnen, hvor man gik ombord på jagtskibet "Bendix", der tilhørte Isack.

Et jagtskib er et mindre handelskib med god lasteevne.

Jagt, aftegnet efter Salmonsens leksikon. Isacks skib var hundrede år ældre end denne model og nok noget mindre.

Den har næppe været i god stand, for det var svært at sælge skibet til en rimelig pris

Fra skifteretsprotokollen citeres:

"Samtlige Luger blev forseglede for nærmere at registreres naar Skipperen der opholder sig i Odense ankommer hertil. Skifteretten begav sig derefter til Enkemadam Michaelsens Boepæl hvor det blev opgivet den afdøde havde 2 Kasser med adskillige Ting henstaaende. Disse bleve ligeledes forseglede med Skifterettens Segl for at disses Indhold nærmere efter Begravelsen kan blive registrerede."

Blandt underskrifterne er

K.B.Koppel

S.B.Koppel

Samuel Bendix Koppels underskrift bærer præg af, at han har været psykisk påvirket af dødsfaldet - hans rystende håndskrift adskiller sig iøjnefaldende fra den faste og elegante underskrift, som man kan finde andre steder i skifteprotokollen.

Allerede otte dage efter møder Samuel op med skipperen Andresen af Stige. Skifteretten registrerer alt om bord på jagten Bendix, hvis last består af en mængde handelsvarer af meget forskellig art men tilsyneladende ikke af større værdi.

To dage senere afholdes det tredje skifteretsmøde, og denne gang åbnes et chatol, der befinder sig på afdødes bopæl. Det indeholder lidt af alt - 61 forskellige poster noteres.

Og så går man hen til søsterens bopæl for at se nærmere på de to kister, som hun har i sin varetægt. De viser sig at indeholde 125 forskellige poster.

Derefter skal boets effekter og jagten Bendix sælges på auktion, men det går trægt, for ved den offentlige skiftesamling på Nyborg Rådhus den 23. december 1842 kan skifteforvalteren oplyse, at højeste bud på skuden ved en auktion den 31. oktober kun lød på 1.600 Rdl. så man vil forsøge sig med en ny auktion.

Rystende beskyldninger. Familiens ære

står på spil -

Indtil nu er alt gået helt normalt. Men så tager bobehandlingen en uventet dramatisk vending, og der udvikler sig en bitter retsstrid, som kommer til at strække sig over næsten 3 år, og som må have sat skifterettens personale på en hård tålmodighedsprøve - rent bortset fra at familien Koppel befinder sig i en uhyre pinlig situation, der berører dens personlige ære.

Sagen er kort fortalt, at søsteren Rosine (Enkemadam I. Michaelsen) har lånt sin bror 1000 Rdl. og Wulf B. Koppel har lånt ham 400 Rdl. Som sikkerhed har de modtaget en panteforskrivning på et tilsvarende beløb, der med påløbende renter omtrent svarer til boets værdier.

Som trold af en æske springer pludselig en prokurator Jørgensen op i det fredelige retslokale på Nyborg Rådhus med krav om, at hans mandant, rebslager Hansen, Nyborg, allerførst får dækning for sine fordringer.

Prokuratoren påstår, at familien Koppels panteobligation ikke har nogen gyldighed, fordi den afdødes slægtninge forlængst har fået tilbagebetaling. Han insinuerer, at de to undertegnede vidner ikke har været til stede på obligationens udstedelsestidspunkt, og at gælds brevet ikke er tinglyst i rette tid. Og så antyder han, at det er en familiesammensværgelse. Med andre ord: Aftalt spil!

Nu er der uheldigvis rettet i datoen fra 1/11 til 8/11. 1841, men skifteretten træffer den viselige afgørelse, at dette ikke har haft nogen praktisk betydning, idet tinglysningen fandt sted den 15/11, og det er netop det andet ting efter udstedelsesdagen, hvorved lovens bestemmelser er blevet overholdt. (Men det har krævet mange møder at komme så langt)

Retten beslutter 31. maj 1844, at Wulff Koppel og handelsbestyrer Koppel Koppel inden fire uger efter denne kendelses afsigelse skal aflægge ed på rådhuset på, "at der ved denne obligation ingen bedragelighed er."

Men prokurator Jørgensen giver ikke op: Han protesterer mod, at handelsbestyrer K. Koppel må aflægge ed på sin søsters vegne, og da han ikke får ret, appellerer han til overretten (25/7.1844), hvilket udsætter sagen i det uendelige.

Men så den 6. marts 1845 er skifterettens kendelse endelig blevet stadfæstet af overretten. Ved næste retsmøde i Nyborg (22. .1845) - der har nu været 28 møder - bekræftes det, at de to brødre Koppel har aflagt den dem pålagte ed, og så skulle boet endelig kunne afsluttes.

Nej! Prokurator Jørgensen har i sidste øjeblik fundet et nyt kneb til forhaling af sagen: han forelægger en ham i sin tid tilstillet fortegnelse over nogle fordringer, som boet forventer at kunne inddrive.

Nu forlanger han, at der bliver gjort en ekstra anstrengelse for at hente disse penge hjem. Retten får den glimrende ide, at han da selv kan påtage sig opgaven.

Den 19. april 1845 må prokuratoren indrømme, at ingen af boets debitorer har reageret på hans henvendelser. Han opnår endnu en udsættelse.

Mør den 3. maj er det stadig ikke lykkedes at inddrive fordringerne. Handelsbestyrer Koppel fastslår, at yderligere anstrengelser ikke vil kunne ændre noget, og at omkostningerne derved kan overstige, hvad man kan vinde. Han foreslår forhandling eller afskrivning. Hvilket alle - også den stridbare prokurator Jørgensen - vedtager.

Dermed tager vi afsked med denne sag, hvis knappe og tørre retsreferater ikke har røbet den ubehagelige tone, der må have hersket under nogle af møderne.

Først med grundlovens vedtagelse i 1849 opnåede jøderne fuld ligeberettigelse på alle punkter, men allerede den 29. marts 1814 fik medlemmerne af det mosaiske trossamfund de fleste af de borgerrettigheder, som var selvskrevne for kristne.

Frederik den 6tes fremskridtsvenlige indstilling til "den jødiske nation" gav ganske vist en reaktion. I 1819 udbrød der uroligheder i København og en række provinsbyer - efter nutidens målestok kun en krusning på overfladen men på den tid sikkert nok til, at familien Koppel har gruet for, hvad der kunne ske i en uvis fremtid.

Nu gik det heldigvis meget bedre, end nogen den gang kunne ane. Men det hører til senere i beretningen om anden og tredje generation i Nyborg.

Barndomshjemmet opløses

Da Bendix Koppel i 1821 mistede sin hustru, var de fleste af hans børn voksne - flere af dem havde forlængst forladt hjembyen.

Men ti år efter Jettes død, boede stadig seks af deres børn i Nyborg - fem ugifte sønner (Abraham, Isack, Wulff, Samuel og Koppel) - samt datteren Rosine, gift med købmand Isack Michelsen.

I Michelsens hjem var der seks småbørn, og kun her har enke- manden Bendix Koppel og hans fem ungtkarle-sønner kunnet finde den hjemlige hygge, som de næppe har haft, hvor de selv boede.

Det er nærliggende at tænke, at Bendix ville tilbringe sine sidste år hos Rosine og Isak i den by, hvor han havde boet det meste af sit liv - men det gik helt anderledes. Han døde i Kerteminde.

Forklaringen er, at Bendix - efter at have opsagt sit borger- skab som "galanterihandler (Købmand)" 23.11.1830 (iflg. Nyborg Magistratsarkiv) - rejste på et kortere besøg hos datteren Esther og hendes mand i Kerteminde.

Her fik han kort efter to uventede dødsbudskaber fra Nyborg: 22. april 1831 druknede sønnen, skomager Abraham, og den 4. juni samme år døde Isack Michelsen - kun 49 år gammel.

Den 17.11.1832 søgte Bendix om bevilling til fortsat at måtte bo i Kerteminde (Kertemindes mosaiske menighedsprotokol). Men opholdet blev ikke af lang varighed - allerede 10. marts 1833 døde han, næsten 80 år gammel.

Ved skiftesamlingen i Kerteminde den 19. marts mødte købmand Moses Lemle af Kerteminde - "på sin Kones Vegne, der er Datter af bemeldte afdøde. Kjøbmand Samu Bendix Koppel og cand. pharmacia Koppel Bendix Koppel, begge af Nyborg og Arent Bendix Koppel, Sadelmager i Odense, hvilke samtlige på egne og øvrige Arvingers Vegne angave paa Troe og Ære at den salig afdødes Formue".....osv ...beløb sig til 3000 Rdl.

Bendix Koppel blev, som tidligere nævnt, begravet på Fredericias mosaiske kirkegård ved siden af hustruen Jette Koppel. (B-11-2 og B-11-3)

Hvor megen købekraft havde 3000 Rigsdaler i 1833? Det kan der ikke svares konkret på, men det kan oplyses (til sammen- ligning), at en herredsfoged i Viborg Stift havde mellem 1000 og 2000 Rigsdaler om året, at kateketen i Helsingør 1822 be- regner, at en familie på 3 personer ikke kan leve under 450 Rdl. om året plus penge til klæder, nyanskaffelser m.m., og at en lærer i Helsingør havde 600 Rdl. om året i 1830-33. (Citat fra "Erindringer om mit liv 1799-1868" af Christen Olsen, Strandbergs Forlag)

Rosine og Isack Michelsen

Oprindelig blev efternavnet Michelsen stavet Michaelsen, og under det navn fik han 28.4.1812 kongelig bevilling til at nedsætte sig som detaillist i Nyborg (Borgerskab af 3.8.1812)

Få år efter giftede han sig med Rosine Koppel, og i 1816 kom deres første barn til verden. Med to års mellemrum fik hun derefter fire børn, og så - undtagelsesvis - fem år senere - endnu et barn, det sidste.

Det var i 1829, og to år senere døde hendes mand. Nu stod Rosine pludselig alene med børnene - situationen var uoverskuelig. + 4.6.1831. 49 år gl.

Den forretning, Michelsen efterlod sig, var ganske omfattende, hvad der fremgår af skifteprotokollens fortegnelse over varebeholdningen (6. juni 1831), som fylder mange sider.

Ved skiftesamlingen repræsenterer købmand Lemle familien. Og Rosines tre år yngre, ugifte bror - cand.pharm.Koppel Bendix Koppel - træder straks til som handelsbestyrer.

Han og broderen Wulff flytter ind hos Rosine, og søsteren Esther og hendes mand Moses Lemle påtager sig at sørge for to af Rosines børn: Carl, som blev handelsbetjent hos dem, og Jette (FT 1834). Ved folketællingen i Kerteminde 1845 benævnes hun plejedatter.

Esther og Moses Lemle

Om familien Lemle fortæller V.Woll i Fynske årbøger (1942-46: Det jødiske befolkningselement i Kerteminde i forrige århundrede - og 1956-58: De eligerede mænd i Kerteminde), at Moses og Esther levede et fromt, ortodokst liv og var "gode og fine mennesker".

Moses Lemle var en kendt og agtet mand i byen. I 1823 blev han valgt til kærner - et borgerligt ombud, som mange helst undslod sig for. Men Lemle blev på sin post til han i 1835 fratrådte med ros for "saa redeligt at have opfyldt sine Pligter og gavnet Byen".

I 1841 blev han borgerrepræsentant. 1847 fratrådte han på grund af alder og svagelighed.

Før Lemle 12.3.1810 fik borgerskab som "Køb- og Handelsmand en detail", arbejdede han som handelsbetjent for sin farbror, den kendte Kerteminde-købmand Jacob Michaelsen af handelshuset Ballin og Michaelsen (Se J.Fischers slægttavle: J.C.E. Michaelsen og hustrus forfædre)

Fra 1814 drev Lemle selvstændig næring, og 1818 erhvervede han en rummelig ejendom, Langegade 35. I 1823 giftede han sig med Esther Koppel, som da var 27 år gammel. Ægteskabet var barnløst.

Han overdrog 1851 sin manufakturforretning til købmand Th. Delcomyn, som havde et nært forhold til familien Michelsen i Nyborg, idet han fra før 1840 til 1851 (FT 1840 og 50) - altså i mere end elve år var ansat som handelsbetjent hos Rosine.

Delcomyn fortsatte i Lemles forretning til 1910, hvorefter hans søn, som også hed Th. Delcomyn, drev forretningen videre i de efterfølgende 12 år.

Huset i Langegade eksisterede uforandret på det tidspunkt, hvor artiklerne i "Fynske årbøger" blev skrevet.

Efter at have solgt forretningen flyttede Lemles til København, hvor Esther døde 25.6.1866 og Moses Lemle 17.7.1867.

Efter dette lille sidespring til Kerteminde vender vi tilbage til

Rosine Michelsens husstand

Det er allerede nævnt, at børnene Carl og Jette kort efter faderens død kom til Kerteminde - han var da 13 år, og hun var 7 år.

De øvrige børn var Helene (født 1816), Edel (født, 1820), Koppel (født 1822) og Frederikke (født 1829)

I 1850 bor kun to af dem hjemme - den nu 33-årige Helene (som senere blev gift med Isak Samuel Hirsch, købmand i Næstved, derefter rentier, Nørregade 6, København)

Den anden hjemmeboende datter er Frederikke, nu 20 år (gift 20.5.1863 med købmand i Ålborg, Marcus Heckscher, senere vekselmægler i København, hans 2. ægtekab. Et af deres børnebørn, Ulla Borregaard, blev gift med professor Harald Bohr).

Til husstanden hørte handelsbestyrer Koppel Bendix Koppel, der var Rosines trofaste støtte så længe hun levede.

Theodor Delcomyn, som i 1851 overtog Lemles forretning i Kerteminde, var handelsbetjent - se foregående afsnit - og desuden havde familien en lærling og to tjenestepiger.

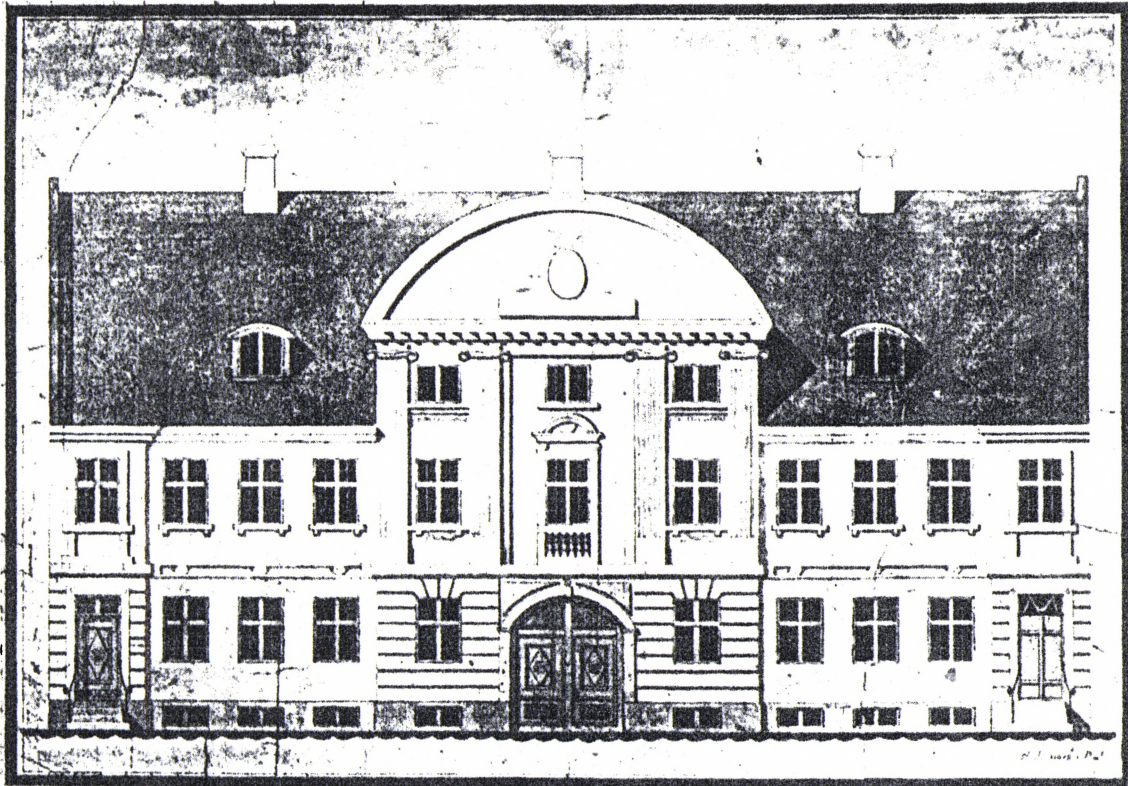
Wulff Bendix Koppel, som i 1834 boede hos Rosine, logerede ved folketællingen 1840 i Nørregade 62, dør om dør med broderen Isaak Koppel (i nr. 60). Begge logerede meget beskedent, og fra behandlingen af Isaaks dødsbo 21.9.1842 (se foran) ved vi, at hans personlige ejendele var få og usle.

En del af hans varelager befandt sig hos Rosine, hvor der var plads nok.

Michelsens ejendom på Kongegade 119 b var så rummelig og af så høj standard, at 2. salen kunne lejes ud til en skiftende række højtstående officersfamilier (som for eksempel kammerjunkeren Hedemann i 1834).

FOTOKOPI
N.L.A.

RÖDINE OG ISACK MICHELSENS EJENDOM.

Restaurering
påbegyndt 1986

ca 1920.

„Tiden gnaver med skarpen Tand“. Øverst: Tegning til Hus i Kongegade (Nationalmuseet).
Den er signeret: J. P. Pedersen 1829.
Nederst: Samme statelige Hus, hvor Nutidens Krav har udvisket den arkitektoniske
Virkning. Nu Lauritz Nielsens Gaard (Hugo Matthiessen fot.)

Datteren Edel og sønnen Koppel Michelsen boede begge i Hamburg på det tidspunkt. Den første blev før 1848 gift med fætteren, købmand Jacob Michelsen i Hamburg. (Og det var deres datter, Lida Helena, som 30.4.1875 blev gift i Københavns synagoge med læge Sigfred Levy fra Randers)

Koppel Michelsen var bogholder hos fætteren/svogerens Jacob men blev senere selvstændig købmand i Hamburg. Han var gift med Jette Heckscher, født 28.1.1827 i København - se Melchior's stamtavle.

Rosines datter Jette (=Henriette) blev 19.11.1854 gift med overretsprokurator Ludvig Heckscher, Nørregade 6 - samme hus som Helene og Isak Samuel Hirsch kom til at bo i (Hjørnet af Nørregade og Dyrkøb)

Eventyret i Colombia

Den af Rosines børn, som rejste længst væk fra Nyborg, var sønnen Carl. Han bosatte sig som købmand i Colombia, hvorfra han drev en blomstrende im- og eksport handel med Europa.

I 1849 blev han udnævnt til Dansk generalkonsul. Han giftede sig med Carmen Uribe, der tilhørte en af Colombias mest indfyldelsesrige familier. Maria del

Deres efterkommere har i generationer haft fremtrædende poster i landet, og den colombianske ambassadør i Danmark (1985-86), Pedro López Michelsen, er et af deres oldebørn.

Professor Tage Kaarsted har i december 1985 publiceret en illustreret slægthistorie om familien Michelsen under titlen "Nyborg-Bogotá retur". Bogen, som samtidig udkom i Erhvervs-historisk Årbog, har sit udgangspunkt i Rosines far Bendix Koppel og indeholder et væld af oplysninger om slægten.

Det var Carl Michelsens begejstring over det nye lands store fremtidsmuligheder, der fik to af hans yngre fætre, Bendix og Aleksander Koppel, til også at bosætte sig i Colombia.

Aleksander slog sig i en alder af 28 år ned i provinsbyen Bucaramanga, hvorfra han som købmand handlede med im- og eksport varer. Inden han forlod Danmark giftede han sig med Emma Olsen, født 1852 i København. De blev gift i en af Odenses kirker.

I 1882 flyttede han til hovedstaden Bogotá, blev senere direktør for Colombias nationalbank og efterfulgte i 1893 Carl Michelsen som generalkonsul for Danmark.

Bendix Koppel havde en tilsvarende forretningsmæssig succes i Colombia men flyttede senere til London med sin tyskfødte hustru Clara Linding fra Dresden og deres to sønner. Familien blev britiske statsborgere.

Mange år senere skrev Aleksander Koppel til sin søster Flora, gift med Carl Jacobsen i Lemvig, at han havde brug for en af hendes sønner.

Valget stod mellem Harry og Frederik Jacobsen - det blev den sidstnævnte, der tog mod tilbuddet. Efter et års uddannelse i Tyskland og et år i London rejste han til Columbia. Han efterfulgte Aleksander som generalkonsul og blev selv efterfulgt af sin søn Anton på denne post.

Derfor er det den dag i dag ikke ualmindeligt at træffe navnene Michelsen, Koppel og Jacobsen i det colombianske erhvervs-liv.

Som en yderligere dokumentation af familiens centrale placering kan det fortælles, at et barnebarn af Carl Michelsen, Maria, giftede sig med Alfonso Lopez Pumarejo, som var Colombias præsident i årene 1934-38 og 1942-45.

Dr. Alfonso López Michelsen, også et barnebarn af Carl Michelsen, blev 1974 valgt til præsident i Colombia for en fire-årig periode. (Tage Kaarsted: Nyborg-Bogotá retur)

Men tilbage til Nyborg i midten af forrige århundrede -

Rosine Michelsens død

I juni 1855 rejser Rosine Michelsen på et besøg i København, og her dør hun uventet den 28. juni, kun 60 år gammel.

Allerede den 30. juni 1855 er der skiftesamling i Nyborg. Foruden handelsbestyrer Koppel B.Koppel, der har fuldmagt af 29.10.1845 fra nevøen Carl Michelsen til at repræsentere ham, mødte partikulier, forhenværende købmand Wolff Koppel som værge for de umyndige arvinger.

Ganske vist var de to "Umyndige" henholdsvis 39 år (Helene) og 26 (Frederikke), men som ugifte kvinder skulle de have en værge.

Skifteforvalteren noterede, at Wolff Koppel er ham bekendt som en formuende og vederhæftig mand og han har derfor ingen betænkeligheder ved at lade Wolff Koppel indestå for boets værdier indtil videre.

Skifteretten anslår, at boet har en værdi af 10.000 Rigsdaler og desuden er der ejendommen Kongegaden 119.

Rosines børn overlod morbroderen Koppel B.Koppel at føre forretningen videre, og han - som hidtil havde arbejdet under hende - måtte nu søge eget borgerskab som købmand, hvilket han fik bevilliget 3. juli 1855. Som dokumentation for sine kvalifikationer fremviste han sine eksamensresultater fra studiet til cand.pharm (25.3.1816) og et "testimonium" af 9.4.1816.

Senere flyttede Koppel til København (Fiolstræde 34,2 sal iflg. politiets hovedregister 1869-70) Han forblev ugift. Den 19. januar faldt han på gaden og brækkede lårbenet. Den gamle mand døde af det chok, han pådrog sig ved faldet. Han blev 80 1/2 år gammel (Kbhvns Begravelsesprtk.)

Samuel Bendix Koppel gifter sig

Hvis vi for et øjeblik vender tilbage til årene omkring 1831, vil vi huske, at familielivet i Nyborg helt skiftede karakter, da Isack Michelsen døde, og hans svigerfar Bendix Koppel forblev i Kerteminde. Men et nyt hjem opstod.

En af Rosines brødre, Samuel, giftede sig 6. marts 1832 med Adolphine Warburg fra Assens, en 23-årig datter af Isack Moses Warburg fra Lubsentz i Polen og Betty Warburg, født Jacobsen og fra Rendsburg.

Warburg, der boede Ladegaardsgade 208 A i Assens, drev en blomstrende købmandshandel og underviste desuden jødiske børn i hebraisk og religion, hvad han gjorde så godt og samvittighedsfuldt, at kateketen i Odense, A.D.Cohen, udtalte sig anerkendende om hans lærergerning (A.D.Cohen: De mosaiske Troesbekjenderes Stilling i Danmark, trykt 1836).

Adolphine var stærkt knyttet til sine forældre og talrige søskende, og som et bevis herpå kan fortælles, at hun med mand og børn deltog i forældrenes guldbryllup 12. maj 1857, der blev fejret på hotel Phønix, hvor guldbryllupsparrets ti børn deltog med ægtefæller og 22 børnebørn.

Hun gemte et eksemplar af Vestfyenske Avis med referat af festen, og guldbryllupssangen eksisterer også stadig. Gennem hendes datter Flora er disse minder gået i arv fra generation til generation.

Samuel og Adolphine Koppel boede hele resten af deres liv i Nyborg, hvor Samuel havde en købmandshandel.

Oprindeligt var han bager og havde stået i lære hos den københavnske bagermester I.A.Jansen, Pilestrædet 114 (Hjørnet af Antonigade, en ejendom, som i dag tilhører Berlingske Tidende)

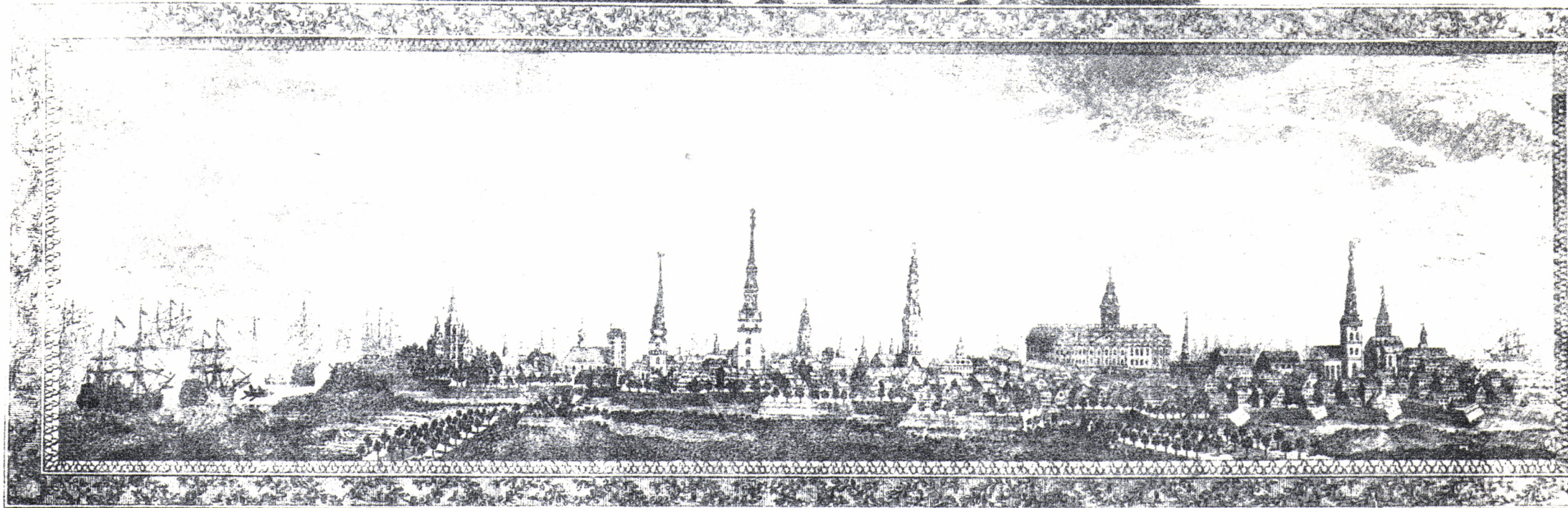
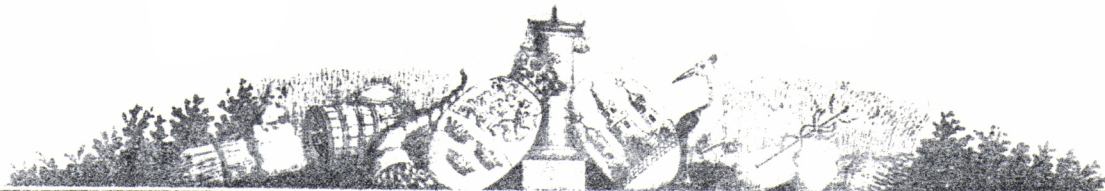
Her arbejdede han et år som svend, efter at være blevet udlært. Som et lille kuriosum kan nævnes, at Samuel i 1813 og 1814 betalte 1 Rdl. og 3 Sk. i tidepenge - lidt mindre end førstesvenden, som måtte af med 1 Rdl. 5 Sk. (ifølge Bagerlaugets Svendes Tide-Penge Protokol, Københavns Stadsarkiv)

Den 30. marts 1814 får Samuel et stort, fornømt "løbepas" (se fotokopi) underskrevet af oldermændene Christopher Jerboe Alberg - det var bagerlaugets anmodning til mestre på andre pladser om at tage vel mod den pågældende svend.

Året før er der udstedt et svendebrev efter overstået læretid. Begge dokumenter er bevaret.

Den 20. august 1814 ansøgte Samuel om borgerskab som "Bagermester" (stavet således i Nyborg Rådstueprotokol) Og 1. december 1819 får han borgerskab som køb- og handelsmand.

Af folketællingerne fra 1834 til 1850 ses, at familien boede Kongegade 113 - få skridt fra Rosine Michelsens ejendom. Bortset fra de første år, hvor der kun var én tjenestepige, havde familien to tjenestepiger til hjælp, men ingen handelsbetjente eller lærlinge.

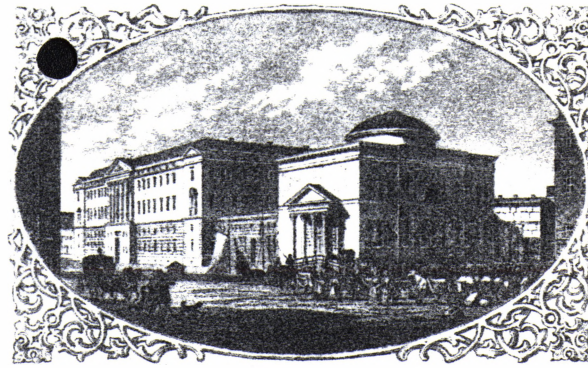
Oldermand for det lovlige Bager-Laug, her i den Kongelige Residens-Stad Kiöbenhavn

Gjør her med paa Laugets Vegne vitterligt, at Bager Svend *Samuel Wendt Sjøpæl* som haver arbeidet her i Staden Mar- Uger, og tilfidsst hos Bager Sr: *Samuel* agter nu at rejse herfra, andensteds at søge sin Lykke, har des Marsag været begiærende om Attest eller Kundskab om hans Opførsel og Forhold i Arbejdet, kan samme ikke nægtes, da han i al den Tid, han har arbeidet her, og efter den Attest, som mig er meddeelt, haver opført sig troe og skikkelig, som det enhver ærelig Bager Svend og anstaaer, hvor fore jeg paa Laugets Vegne vil have ham paa det beste rekommanderet hos alle forekommende og de af Professionen tjenstlig begiærende, at bevise i al Billighed, som dem her, igien paa lige Maade skal blive gotgiort, den som os af Professionen maaatte forekomme. Til Forsikring og efter allernaadigst Befaling er dette Kund eller Attest udstædt under min Haand og Laugets hestrukke Segl.

Kiöbenhavn den 30^e Marts Anno 1814.

C. J. Albrig
p. t. Oldermand

CHRISTIANSBORG

Kjöbenhavn d 24 Dec 1853.

Kjære Flora!

Hjærtelig af det nye Aar vil
jeg ønske Dig, at uendelig lykkeligt og
at det nye Aar uanset gennem god
Fremskridt for din Skibsskole som
at Lærere Lærere uanset blivende
med Dig, og mi Aar som Lærere
Lærere - Dig er min gunst nu for
og skal det at gennem Nytte - Lad mig
min gunst at Dig: det nye Aar er
lykkelig og lykkelig og lykkelig
Dig kunne jeg skal mi vil jeg at
nu skal det Dig. - Dette er jeg
Dig en Skam til en lille, Nærmest.
Erindring som Dig uendelig
lykkelig. - Hvis nogen i verden
Dig. -
Dine Brev
A. Bendix

Sie

Fru Fru
Flora

Til gengæld var der mange børn hos Samuel og Adolphine Koppel - fra 1833 til 1848 fik de ni børn (ifølge Heckschers slægttavle) - men der var i virkeligheden ti, for sønnen Jørgen døde i en alder af 7 1/2 år, og er derfor ikke taget med.

I Samuels barndomshjem havde der været elve drenge og to piger - her var det lige modsat: syv piger og to drenge. De hed 1) Jette (1833), Bendix (1835), Nathalie (1836) Flora (1839), Ida Charlotte (1841), Anna Sofie (1842), Jacobine Ottelia (1844), Josef Sander Jakob (kaldet Aleksander) (1846), Marie Wilhelmine Antonette (1848).

Ved sidste barns fødsel var Samuel 55 år og Adolphine 37. Se iøvrigt Alb. Heckschers slægttavle)

Børnene var meget yngre end deres fætre og kusiner i det Michelsenske hjem, men der er flere eksempler på, at der livet igennem eksisterede et nært forhold mellem de to grupper af Bendix og Jette Koppels efterkommere.

Det var således Carl Michelsen, der fik Aleksander og Bendix Koppel til at slå sig ned i Columbia. Og det var en af Rosines døtre i København, som husede kusinen Flora Koppel, inden hun i 1863 blev gift i Københavns synagoge med købmand Carl Jacobsen fra Lemvig (Mosaik vielsesprotokol)

Jette Koppel opholdt sig i nogle år hos kusinen Helene Hirsch, født Michelsen, Nørregade 6. I Københavns politis hovedregister fra 1869 til 1872 er hun opført blandt beboerne og ikke i rubrikken for tyende og logerende. Og i folketællingen 1870 betegnes hun som husjomfru.

Overretsprokurator Ludvig Heckscher, gift med Jette Michelsen, ydede ofte familien Koppel juridisk bistand, og hans søn, Albert Gottlieb Heckscher, udgav i 1883 sin "Stammtafel Koppel oder Thurnauer".

Efter Alberts død udarbejdede søsteren Rosine Heckscher et tillæg til en del af slægttavlen (1909).

Samhørighedsfølelsen og slægtbåndene har således gjort sig stærkt gældende i disse generationer.

Samuel og Adolphines børn rejser fra Nyborg

Allerede i 1853, da de to ældste børn, Jette og Bendix, var henholdsvis 20 og 18 år gamle, boede de i København. Det fremgår af en nytårshilsen, som Bendix (med sirlig håndskrift) på Jettes og egne vegne sendte 24.12.1853 fra København til søsteren Flora, 14 år gammel.

Som 15-årig opholdt Flora sig hos sin farbror Aron Koppel og hans kone Rikke i Odense. Anledningen hertil må have været, at hun gik til konfirmationsforberedelse.

Her modtog hun 2.11.1854 en lykønskning med alvorlige formaninger fra broderen Bendix, som til trods for sine kun 19 år føler sig enormt meget ældre end Flora. (Se fotokopi)

Ved folketællingen 1860 arbejdede Flora som husjomfru hos købmand William Meyer og hans kone Johanne i Middelfart, hvor der foruden Flora var tjenestepige og medhjælper.

Den yngste bror, Josef Sander Jakob (= Aleksander) kom som 15-årig i handelslære (1861) hos købmand Delcomyn i Kerteminde, der nu ejede den forretning, som tidligere havde tilhørt Moses og Esther Lemle.

Søsteren Anna Sofie, som var 18 år i 1860, havde på det tidspunkt ophold udenfor Nyborg, så næsten alle børnene er tidligt kommet hjemmefra.

Siden folketællingen 1850 havde Samuel og Adolphine skiftet adresse to gange. I 1855 boede de Blegdamsgaden 145, 2.sal med seks børn og en tjenestepige. I 1860: Mellemgaden - nu med fem børn (24 til 12 år) og en tjenestepige.

Få år efter - i 1862 - mistede Samuel sin hustru. Kort før hendes død havde han ladet hende male. Med dette portræt ved sin side blev han senere fotograferet, og dette foto eksisterer stadig, hvorimod maleriet af Adolphine er gået ud af slægtens eje for få år siden - ærgerligt nok solgt til en ubekendt køber.

Året efter Adolphines død mistede Samuel sin bror, den ugifte (nu forhenværende) købmand Wolff Bendix Koppel (27.10.1863), som var familiens grand old man.

Ida Koppels hårde skæbne

En af Samuels døtre, Ida Charlotte, var i en alder af 25-26 år blevet gift med en dygtig købmand i Vejle: Sally Salomonsen.

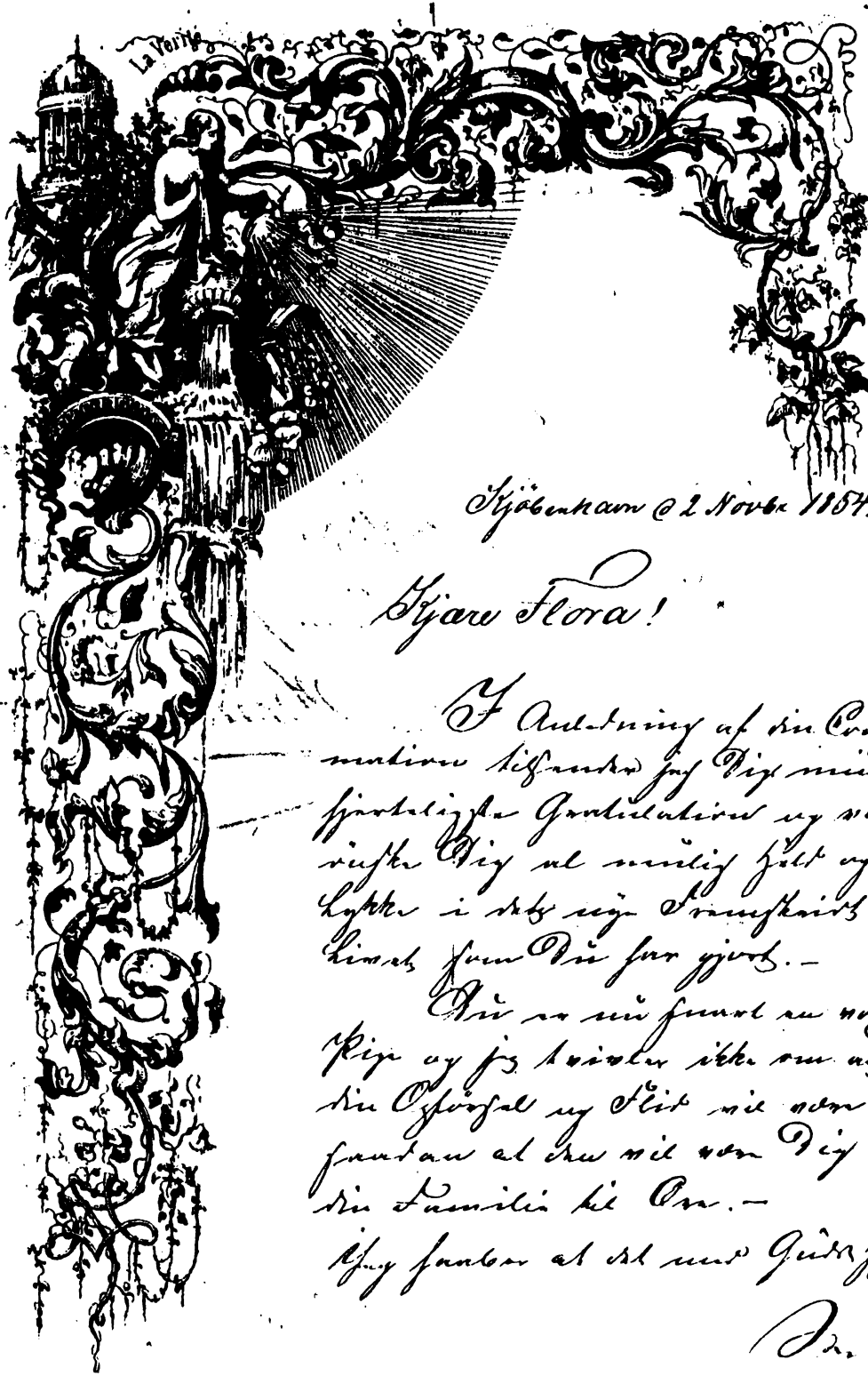
Hans forretning gik glimrende, men i 1869 døde han, kun 44 år gammel. Sally efterlod sig, foruden sin 28-årige hustru, den 2-årige Joseph og datteren Sally, som var nyfødt.

Yderligere viste det sig, at Joseph var åndsvag, og det må have gjort livet endnu vanskeligere for Ida. For at hjælpe hende i den første svære tid flyttede søsteren Jacobine, der boede hos sin 76 år gamle far i Nyborg, til Vejle. (Dæmningen 330, Folketællingen 1870)

Der var formue efter købmand Salomonsen, men den skulle strække til resten af livet, for Ida har ikke kunnet have nogen beskæftigelse, når Joseph krævede hendes fulde opmærksomhed.

Ti år senere (FT 1880) boede Ida alene med sine to børn i Grønnegade 377, Vejle, Jacobine var forlængst taget tilbage til Nyborg, og den tjenestepige, som hørte til husstanden i 1870, figurerer ikke længere på folketællingskemaet.

Ida flyttede 1884 til København med datteren Sally, som nu var 14 år. De fik en beskedent lejlighed Vesterbrogade 33, 2. sal, bagbygningen (Folketællingen 1885).

Hjööentham @ 2. Novbr. 1854.

Hjæw Flora!

Of Andtning af din Confir-
mation befærdet jeg Dig min
førbeligge Gratulation og vil
ønske Dig et mæltig fælt og
lykke i det nye Forsøks-
Løst, som Du for givt. -

Der er min færdet nu nogen
Rig og jeg bevidt ikke om at
du Ofsøgt og Flit vil som
færdet at du vil som Dig og
din Familie til Or. -

Med færdet at det med Guds hjælp

D.

vil gaa Dig godt. Forfæmme ikke den
 uanfægtede Kugle, for den er
 ny, skilt Du fra faar min,
 men de vil ikke se tilfældet for
 man Du min. -

Min hjer Floru! filo Antu
 Aron og Laub Rikter og Antu
 Moritz, Laub Parat og fin strid
 for mig og fald fjer og yndelighed
 Du af

Min fæg: Korder

Wendig

Sally, som var højt begavet, kom på et gymnasium, blev cand.phil. og virkede til sin pensionering som lektor på Zahles gymnasium. Hun var ugift.

Joseph har formentlig opholdt sig på Brejning åndsvageanstalt fra 1884 eller før. Årtier efter moderens og søsterens død modtog fjerne familiemedlemmer en dag en post-anvisning på et mikroskopisk beløb - det var arv efter den ensomme og forlængst glemte Joseph Salomonsen.

Samuel Bendix Koppels sidste år

For Josephs morfar, Samuel, var disse år en hård tid. Han levede længe nok til at blive klar over, at Joseph aldrig kunne blive i stand til at føre et normalt liv.

Men han havde også andre sorger. Siden de store dage, da han og Adolphine boede på Kongegaden og var omgivet af børn, søskende, nevøer og niecer, var der sket store forandringer.

Foruden hustruen og den lille søn, Jørgen, mistede Samuel i tidens løb ni søskende, to svogre og en svigersøn. Næsten alle hans børn opholdt sig andre steder end i Nyborg. Og broderen Koppel B.Koppel, som havde været i hans nærhed næsten hele livet, var flyttet til København.

Samuel må have følt sig meget ensom i sine sidste år. Ved folketællingen 1870, da han var 77 år gammel, boede han til leje i Vestervoldgade 146, 2. sal. Kun den yngste datter, Marie, 21 år gammel, var hjemmeboende.

(Hun blev kort efter gift med lærer og organist Jens Wedel Jensen i Horsens)

Til Samuels husstand hørte også en tjenestepige og datteren Jacobine, men på folketællingens fraværelses-skema opgives, at hun opholder sig på ubestemt tid i Vejle. Som vi ved, boede hun midlertidigt hos søsteren Ida Salomonsen.

Endnu en af Samuels døtre kan vi lokalisere i 1870: Jette. Hun var som tidligere nævnt husjomfru hos en af sine kusiner. I 1880-folketællingen genfinder vi hende i Vejle, hvor hun har et lille konditori i en kælder, Dæmningen 262.

Ved sin død 27.5.1902 boede hun Fælledvej 14 i København. Hun kaldte sig: forhenværende kagebagerske, men "Jødiske dødsfald" står hun anført som fhv. konditor. Jette blev begravet på Odense mosaiske kirkegård og kom således tættere på sine forældre, end hun havde været gennem sit voksne liv. Hun var ugift.

Og så ved vi naturligvis at Samuels datter Flora boede i Lønvig med sin mand Carl Jacobsen, og at Nathalie boede i Nyborg med sin mand, Jens Frederik Jensen.

Den 12. maj 1876 anmeldte detaillist J.F.Jensen til skifteretten, at hans svigerfar, købmand Samuel Bendix Koppel, 83 år gammel, var død.

32

Det er en træt, sygeligt udseende Adolphine Koppel, der figurerer på portrættet ved siden af hendes mand Samuel Bendix Koppel.

Hun var kun 54 gammel, da hun døde i 1863.

Hvis fotografiet er taget kort efter hendes død, har Samuel på det tidspunkt været omkring 70 år.

Han levede endnu 13 år som enkemand.

Fire af Samuel og Adolphines døtre - fra venstre Jacobine, Nathalie, Ida og Anna Koppel.

Billedet kan være fra cirka 1860, hvor Jacobine var 17 år og Nathalie var 25 år.

De tre søstre, som ikke er med på billedet, er Jette, Flora og Marie.

Foruden de syv døtre, var der to sønner, Bendix og Aleksander

Købmand Jensen var Samuels eneste mandlige slægtning i Nyborg - derfor var det ham, der tog affære.

To dage efter ankom Koppel B.Koppel fra København. Han foreviste i skifteretten to fuldmagter, som overretsproduktør Heckscher havde medgivet ham og som var udstedt af Bendix Koppel i Bogota og Joseph Sander Jacob Koppel i Bucaramanga, en provinsby i Colombia.

Bortset fra Samuels søn, Jørgen, der som nævnt døde i syv-års alderen, overlevede alle de ni andre af børnene deres far. Og da de var enige om at dele boet imellem sig uden skifterettens mellemkomst, foreligger der derfor intet om, hvad Samuel ejede ved sin død.

Han blev begravet ved sin hustrus side på Odenses idylliske lille mosaiske kirkegård, hvor også to af hans brødre, Aron og Moritz, deres hustruer og nogle af Moritz børn er begravet. (Gravsted 7-1-L og 7-2-L)

De tilbageblevne i Nyborg

Efter Samuel Bendix Koppels død i 1876 var der kun tre af hans døtre tilbage i Nyborg.

Det var Anna Sofie Koppel, født 1842, som kort efter faderens død tog handelsborgerskab (4.10.1877). Sammen med søsteren Jacobine Ottelia (født 1844) drev hun en broderiforretning på Mellemgaden matr.75/260, hvor de boede til leje. I Heckschers slægttavle kaldes de lingerihandlere.

1886 flyttede de til København og åbnede en broderiforretning Øster Farimagsgade 8. Anna døde 13.8.1919 (Maglekildevej 13). Jacobine tilbragte sine sidste år i et pensionat Rathsacksvej 1, (Hj. af Gl.Kongevej) Død 6.10.1929. Begge var ugifte.

Den tredje Koppel-efterkommer i Nyborg var deres ældre søster, Nathalie, født i 1836. Hun blev til gengæld i sin fødeby til hun døde i en alder af 95 år.

Da Nathalie var 25 år gammel, traf hun sit livs store kærlighed - Jensen, der var købmand i Nyborg og nabo til Nathalie. Jens Frederik Jensen gjorde på det tidspunkt tjeneste som underofficer. Han var født i Svendborg.

I et bevaret brev fra 1. juli 1861 (se fotokopi) til søsteren Flora fortæller hun glædestrålende om sin forlovelse og om, at "Fader og Onkel Wolff er heldt glad ved det og jeg er Sjøleglad, som du io kan tænke".

Gamle, ugifte farbror Wolff, som der er fortalt om på foregående sider, var den ældste i sin generation. At han ikke havde noget mod forlovelsen, var tydeligt nok en lettelse for Nathalie.

Hun blev gift med sin Jensen efter fire års forlovelse, og bryluppet fandt sted i Nyborg Kirke 7.5.1865. Nathalie elskede Jens Frederik højt i de forholdsvis få år, det blev dem forundt at leve sammen.

Nyberg 1. Jule 1861.

Deer Sten!

Dee bliver mig taknemlig og vil
for Guds for mig og for alle jeg
vil sende Dig mine varmeste og
Middelstørste mine med det med
ikke som en Høfde med jeg
sende Dig jeg en varm og blødt
serledes som det med alle Guds
med som at det der for jeg
Dig tilbage i det med som under
ind den alle Guds den Guds
for besigtig Dig for mig
Guds alle vil som med Guds
Guds. Guds og Guds og Guds
Med at alle Guds med at jeg
en Guds Guds for den som
trækker. Guds trækker jeg den som
mine Guds og besigtig at i Guds
og jeg for mine Guds Guds
og den jeg med det vil jeg Guds

ihvor stund som jeg ser
jeres børn der er glade og friske
og lykkelige som jeg ser dem
til Tjebjergs og derhos Lasse
Tjersk skal jeg være overbevist
at I er glade og i bedste mening
mest godt stund som jeg
ser dem der de er alle sammen
lykkelige I vil følge mig og
min Hustru I er Tjersk Natthalen

De ejede ejendommen Adelgade 115 D/372, havde flere lejere og boede selv på 1. sal med en kommis, en lærling og en tjenestepige.

Købmand Jensen døde allerede 12.11.1880- men livet måtte gå videre, og en enlig kvinde havde den gang svært ved at klare sig på egen hånd som købmand, så allerede 23.9.1882 giftede Nathalie sig anden gang.

Brylluppet med købmand LudvigThorvald Mende, der også havde forretning i Nyborg, fandt sted i en af Odenses kirker (Sct.Hans)

Mende var født i Petersdorf på Femern. Hans herreekviperingshandel lå Korsgade 105 B/317. I 1890 (FT) boede de Adelgade 4, 1. sal. Også ham overlevede hun. Begge ægteskaber var barnløse.

Efter Mendes død i 1923 skal hun have sagt: "Jeg holdt forfærdelig meget af Mende. Men Jensen - ham ELSKEDE jeg!

Det er som "tante Mende", hun endnu kan huskes af slægtens ældste nulevende generation - en net,lille gammel dame i Nyborg, hvor hun døde 12.6.1931 - 149 år efter, at hendes farfar kom til byen.

1

Danmarks farmaceutiske højskole eksisterede ikke i 1816, men vordende kandidater kunne - efter at have fulgt nogle forelæsninger på universitetet - indstille sig til en offentlig eksamen, for hvilken en kommission havde ansvaret. (Iflg. rektor H.Kofod, der har fremskaffet nedenstående erklæring fra højskolens arkiv på rigsarkivet, februar 1986)

396

1816 25. Martii indstillede sig til Examen chemico-pharmaceuticum

Koppel Bendix Koppel

født i Nyborg den 1797. Hans Forældre ere Krøbmand Bendix Koppel og Hustru Gottschmidt af den mosaiske Overretskontor, bourn i Nyborg. Han blev optagen og udtentureret i de fornemste Højskoleskoler, herunder i hans Forældres Hjem. Da han ønskede at lære Apothekerkunst, blev han tillige herunder undervist i Latin og Botanik, hvorfor han i Marts 1811 blev sat i Disciplin paa det her hos Apotheker Skole i Slesvig, men hvor han fornægtet Guds og Guds Ord blev strøket det ene Aar. 1815 blev han forvist af Stadsphysicus Dr. Böttcher i Slesvig, der gav ham gode Vidnesbyrd. I de sidste 4de Maanedes af sit Ophold i Slesvig havde Prof. Böttcher den Gode at undervise ham i den theoretiske Chemie og Botanik. I November 1815 reiste han hertil Staden, hvor han hertil har hørt forskellige chemiske Forelæsninger. Han ønsker nu at indtræde og den befalede Lov. - Hans Kendskaber befantes følgende.

Examinator Dr. Matjeus et Prof. Dr. Chemia Dr. Pharmac. Dr. Baum. Kant i Claust abjilis.
 Saxtorph Landstetis.
 Mynter Landstetis.
 Holw. Landstetis.
 Største Cantalen holdt Characteren Landstetis.
 Dr. Baum. Saxtorph - Mynter - Jurell.

Sparebasse af jernblik

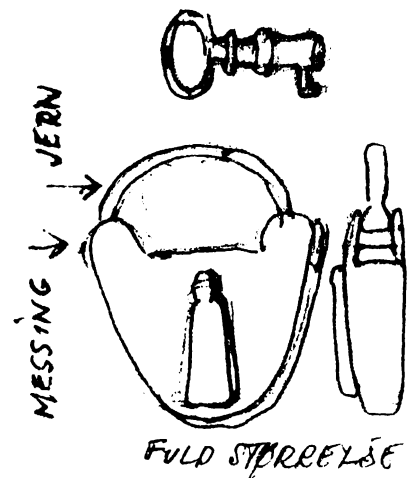
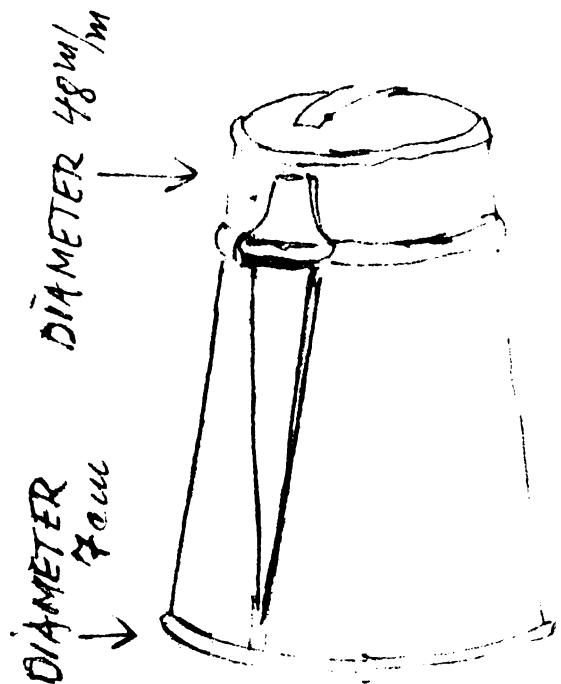
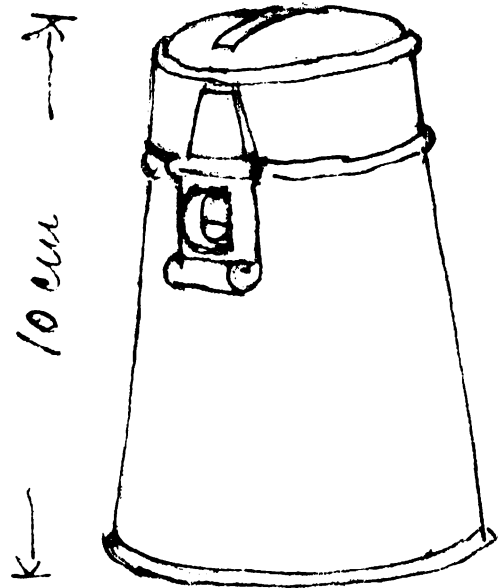
Nyborg 1838-40. Har tilhørt
Flora Koppel eller en af hendes
søskende.

Blank inderside.

Den udvendige side er nu
ru og mat med meget svage spor
af navn under låsebøjlen.

I låget indvendig under mønt-
åbningen er der anbragt et
ombejdet sort filtstykke,
opklippet i fem flige og fast-
holdt af sammenklemt blik-
strimmel.

Hængelåsen er af messing
- lidt uregelmæssigt udskåret

En af Bendix Koppels elve sønner: sadelmager
Aron Koppel, Odense. Født 1800 i Nyborg,
død 1868 i Odense. Gift med Rikke Gold-
schmidt. Ægteskabet var barnløst. Hans bror,
Moritz Koppel, boede også i Odense, hvor han
var smedemester og dyrlæge. Gift med Sarah
Dessauer, født i Kolding 1806. Fire børn.

Tilføjelse, februar 1986

INDENFOR MURENE

Hvad Nyborg var for familierne Koppel og Michelsen i første halvdel af forrige århundrede, blev Københavns centrum for dem i tiden efter 1860.

Indenfor et ganske snævert område boede Rosines fire døtre med deres familier samt "onkel Koppel" og pensionistparret Lemle, som alle mødtes snart i det ene hjem, snart i det andet.

Frederikke og Marcus Heckscher med datteren Louise, født 1869, boede Krystalgade 9 (I familieslang kaldt "Krystal-len")

Jette og Ludvig Heckscher, hvis børn Rosine, Albert og Ivar blev født 1856, 1857 og 1861, boede Nørregade 6, 1. sal (en ejendom som de ejede).

På samme adresse i stueetagen logerede Helene og Isak Hirsch.

Edel og Jacob Michelsen med datteren Lida, født 1848, forlod Hamburg på grund af krigen 1864. De fandt en lejlighed Østergade 13, flyttede få år senere (1867) til Holbergsgade 2 og købte derefter ejendommen St. Annæ Plads 2, hjørnet af Bredgade.

Koppel B.Koppel logerede Fiolstræde 34, 2. sal, og Esther og Moses Lemle havde en lejlighed Nørregade 22, 1. sal.

Til den nære familiekreds hørte desuden Ludvig og Marcus Heckschers familie.

Hvad der blev serveret til sammenkomsterne, hvordan festerne forløb, og hvem der fik hvad forærende, er nøje beskrevet i en række breve, som den purunge Lida Michelsen sendte til sin tante Jette, født Heckscher, gift med Lidas morbror Koppel Michelsen i Hamburg.

Korrespondancen strækker sig fra 1859 til 1886 med hovedvægt på årene omkring 1865, hvor den språlske 17-årige Lida kaster sig ud i baller, fester og forlystelser til hendes kjoler hænger i laser og kun duer til at blive brændt (Edels egne ord).

Men Lida udvikler sig efter disse "vilde" år til en fornuftig ung kvinde, der stræber efter at være velorienteret om tidens nye strømninger. Og da hun i 1871 forlover sig med den jævnaldrende lægestuderende Sigfred Levy, forbereder hun sig med stor beslutsomhed på at blive en god husmor.

(Over 60 daterede breve og en del udaterede. Nogle breve fra Edel og enkelte hilsener fra Jacob Michelsen. I privateje)

Rosine Koppels datter EDEL (af efterslægten respektløst kaldt "Mutter Mikkelsen") og hendes mand (og fætter) JACOB MICHELSEN, begge født i Danmark og meget dansksindede. Fra Hamburg tog de om sommeren med datteren LIDA (gift Sigfred Levy) til Klampenborg, men fra 1864 boede de fast i Danmark. "Edelslund" blev hele familiens samlingssted - det ligger stadig i Taarbæk, mens de sommerboliger, som Jacob Michelsen lod opføre, forlængst er revet ned.

Købmand KOPPEL MICHELSEN fra Nyborg blev i sine unge dage bogholder hos fætteren/svogereren Jacob Michelsen i Hamburg. Senere blev han selvstændig købmand. Han var gift med JETIE HECKSCHER, født i København. Det var deres yngste barn, ROSINE, gift VALK, som i 1939 i allersidste øjeblik blev hjulpet over den tyske grænse. Hun tilbragte sine sidste år hos slægtninge i Uppsala.

E. BIEBER.

BENDIX KOPPEL VENDER TILBAGE

Efter mange år i Colombia blev Samuel Bendix Koppels søn Bendix Koppel i cirka 1885 udnævnt til Colombias generalkonsul i Danmark.

Generalkonsulatet logerede ved starten så at sige på Jacob Michelsens skrivebord, St. Annæ Plads 2, og han selv fungerede som vicekonsul. Men han døde ganske kort efter, og I. Warburg overtog midlertidigt posten som vicekonsul.

Derefter flyttede generalkonsulatet flere gange, men i alle de år, Bendix Koppel fungerede som generalkonsul, stod der konstant i vejviseren: For tiden bortrejst, hvilket harmonerer godt med, at Bendix Koppel, hans kone og to sønner blev britiske statsborgere med fast bopæl i London.

EDELS BROR, SANDER KOPPEL

opholdt sig ifølge Heckschers slægttavle i USA, hvorfra han på et eller andet tidspunkt vender tilbage til Danmark.

Et brev fra Lida 1868 indeholder den oplysning, at hun og hendes familie har været "ude" hos Sander, hans kone og Hilda. "Ude" må betyde Nørre-, Vester-, Østerbro eller Christianshavn. Det nævnes også, at de har en dårlig lejlighed.

Mere vides der på nuværende tidspunkt ikke om Sander, Gertrud, Hilda og Aleksander Koppel.

125 år gammel gave til Nyborg Realskole

Det har vist sig, at den enestående samling af sjældne tropiske fugle og sommerfugle, som befinder sig på en skole i Nyborg, oprindeligt blev skænket til Nyborg Realskole af en taknemmelig tidligere elev: Generalkonsul Bendix Koppel i Bogota.

Fra 1861 til 1892 sendte han med regelmæssige mellemrum i alt 654 numre, hvoraf de 355 var udstoppede fugle og resten sommerfugle.

Kun en del af samlingen er bevaret, men der er nu skaffet penge til en restaurering, og det er i den anledning, giverens navn og tilknytning til Nyborg kommer offentligt frem. (Marts 1986 iflg. Nyborg lokalhistoriske arkiv)

Overretsprøkurator Ludvig Heckscher, gift med Jette Michelsen. Deres børn: Rosine, Albert og Ivar.

Ludvigs bror Marcus Heckscher var gift med Jettes søster, Frederikke, født Michelsen. Et barn: Louise

Omkring 1910 blev der fremstillet et postkort af seks generationer: Bendix (Pinches) Koppel, hans datter Rosine, gift med Isak Michelsen. Deres datter Jette, gift med Ludvig Heckscher, forældre til Albert Heckscher, gift med Christiane Amalie Nielsen. En af deres to døtre var Inger, gift med Julius Magnussen, som må antages at have været ophavsmand til kortet. Nederst t.h. deres eneste søn Bjørn Magnussen, landsretssagfører, født 1907.

Der er ingen navne på dette foto fra omkring 1870, men mon det ikke er en af Bendix Koppels sønner? Sander Koppel var gift med Gertrud Ingeborg Petersen. Efter en række år i New York vendte de tilbage til København som holdne folk.

Edel Michelsen og hendes søstre med ægtemænd og børn besøgte "onkel Sanders" i en (dårlig) lejlighed på en af broerne (iflg. et af "Lidas breve".

Onkel Lemle

Onkel Lemle, (Moses Lemle) som var gift med Esther Koppel. De levede deres sidste år i København og kom meget sammen med Esthers fire niecer og deres familier. (Lidas breve)

Frederikke Michelsen

Frederikke Michelsen, gift med Marcus Heckscher, var ligesom sine søskende trofaste mod Lemles.

Albert og Christiane Amalie Heckschers ældste datter Ellen, 11 år gammel. Hun blev gift med lægen Emil Ræder. Ellen fylder 102 år til efteråret 1986.

Rosine Heckscher, ældste barn af Jette og Ludvig Heckscher, og således faster til Ellen (billedet til venstre) Det var Rosine, som ajourførte slægttavlen.

at den bliver alfor stræng, og at Char' Wul.

Heinz og Emma kommer herhvi Bogota i
Jannar forst blive boende her, som glædes os alle,
hele Familien Kasche, vil saa, blive sammen
residerende i Bogota.

Alfred Kasche, har en meget elskoværdig
Kvinder, og en sød lille Datter paa 14 Maaned.
som hedder Vika. O. Rütgen Kasche er
O. Proemist i hans Faders Forretning her.
Alle sende Eder mange Hilsener og ønsker
Eder alle et godt og lykkeligt Nytaar ..

Med stor venlighed og hjertelige Hilsener
fra Din heng. Poppel
Aleksander Koppel

Aleksander Koppel følte sig meget
knyttet til sin hustrus slægt på
Fyn. Og Emma Olsens familie har
gemt breve og billeder fra Bogota.

Her er et brev til Johannes Olsen
28.11.1927 med Aleksanders elegante
håndskrift. Til venstre et foto fra
dette århundrede. Under første ver-
denskrig var han ofte i Danmark.